

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

A young girl with blonde hair, wearing a light-colored dress with a dark polka-dot pattern, is shown in profile, reaching out with her right hand to touch a branch of a flowering tree. The tree is covered in small, light-colored blossoms. The background is a dense thicket of similar flowering branches, creating a soft, textured backdrop. The overall color palette is muted, with various shades of brown, tan, and cream.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Nr 5

Maj

1944.

Pris 50 öre

STOCKHOLM

Vid behov av: Papperspåsar, Omslagspapper och Bindgarn m. m., vänd Eder med förtroende till

A.-B. CARL O. PALMGREN
— PÅSFABRIK & TRYCKERI —
Luntmakareg. 79 - STOCKHOLM
Tel. 30 40 50 - 30 08 04 - 30 88 50

Magdas Konditori

Folkungagatan 63 Tel. 43 03 00

REKOMMENDERAS

Vid behov av skolagning

vänd Eder till

SKOMAKERIET
Vikingagatan 15

Inneh. D. Hector Tel. 32 10 89

PAPPERSAFFÄREN**SVENSKT PAPPER**
AKTIEBOLAG

Sveavägen 98 V, Stockholm.

Tel.: Växel 23 11 20

AB. Brusafors-Hällefors Försäljningskontor

Lager av olika papperssorter samt kartong och kuvert.

A.B. HANSSON & BRUCES
BOKHANDEL

Götgatan 37, Stockholm

Tel. 40 54 32 — 40 54 33

ELEKTROENERGI

Kocksgatan 3 Tel. 40 35 84

Elektr. inst.-affär och Elektr. mek. verkstad

ARMATUR El.-verkets entreprenör

A. LUNDBERGS TOBAKSAFFÄR

Fridhemsgatan 15

Telefon 53 60 66

REKOMMENDERAS

STYRKA OCH ELEGANS

är utmärkande för skoreparationer, utförda hos

ROSENBERGS SKOMAKERI
Vikingagat. 10. Tel. 31 74 10

Medlemskap i statsunderstödd

SJUKKASSA

är en ekonomisk tillgång, som Ni ej kan undvara. Skydda Eder själv och Edra barn genom inträde i ortens

erkända sjukkassa.

Sedan Ni fyllt 40 år är det för sent!

ÖSTRA SVERIGES

ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA

Sveavägen 61 — STOCKHOLM
Tel. 23 09 85

ARBOGA**TRÄVAROR**

hyvlade och ohyvlade av alla dimensioner Furu-Plywood, Byggnadsplattor. Billigaste priser.

ARBOGA TRÄVARUAFFÄR
(AHLUND & C:o) - Tel. 441 och 341

ELEFANTEN

för tvätten av bomull och ylle och linne, för rengöring ute och rengöring inne, tag tvålarnas tvål, som är tvålen Elefanten, valuta Du får för den billiga slanten.

Tillverkare:

Tekn. Fabr. Örnen — Arboga

A.-B. ARBOGAMASKINER

Tel. Arboga 20, 212

Specialitet:

Elektriskt direktdrivna småmaskiner

BISPFORS**N. O. ÅSBERGS**

Smides- och Bilreparationsverkstad

Tel. Bispgården 58

Centralpensionatet

Bispsfors

REKOMMENDERAS

Tel. Bispgården 33

HAIJENHELMS KAFÉ

OCH BAGERI

REKOMMENDERAS

Tel. Bispgården 74

F:a J. A. PETTERSSON

Herr- och Damfrisering

REKOMMENDERAS

Tel. Bispgården 28

T. Nordlings

Cykelaaffär och Reparationsverkstad

Tel. Bispgården 80

BENGT SVENSSONS

Herr- och Damekipering

Ensamförsäljare för Junex och Collijn i Östra Jämtland.

Tel. Bispgården 56

GYNNA ANNONSÖRERNA

BISPFORS**A.-B. H. Ocklind & C:o**

REKOMMENDERAS

Tel. Bispgården 34

CARL OCKLINDS

Skoaffär och Skomakeri

Bispsfors

REKOMMENDERAS

BISPGÅRDEN**H. FRÝKLUNDS**

HERR och DAMFRISERING

REKOMMENDERAS

Tel. Bispgården 6

BISPGÅRDENS**HANDELS A.-B.**

Tel. Bispgården 22

ADOLF KLASSONS

Skomakeri och Skoaffär

Tel. Bispgården 91

OSCAR R. BRANDBORGS

BAGERI

Tel. Bispgården 97

P. A. EKLUNDS

SNICKERIVERKSTAD

REKOMMENDERAS

Tel. Bispgården 32

TURISTHOTELLET Bispgården

Nyrenoverat Ny regim.

Billiga priser Tel. 50 — 16.

Ingeborg o. Conny Johansson

F. SÖDERBERGS

RÖRLEDNINGSFIRMA

Bispgården

Värme och sanitära installationer

Tel. Bispgården 126

L. V. SJÖBERGS

SKRÄDDERIAFFÄR

Bispgården. Tel. 20

PRIVATHOTELLET

Bispgården

REKOMMENDERAS

Tel. Bispgården 82

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

M A J 1944

Utkommer en
gång i månaden
7:de årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Kocksgatan 15, Stockholm
Telefon 41 39 99 Postgiro 15 44 20

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

De lungsjukas eftervårdsfråga i riksdagen

Riksdagen har nu avslagit Carl Lindbergs m. fl. motion om utredning rörande problemet för- och eftervård åt tuberkulossjuka. Vederbörande utskott hade även avstyrkt motionen ifråga.

I sitt utlåtande hänvisade utskottet till i ärendet infordrade yttranden. Av dessa framgick att endast två institutioner tillstyrkt utredning, nämligen Landsorganisationen i Sverige och De Lungsjukas Riksförbund. Medicinalstyrelsen hänvisade till Sv. Nationalföreningens mot tuberkulos utredningar i eftervårdsfrågan av år 1937 och 1942 och ansåg med hänsyn till dessa redan föreliggande förslag och pågående utredningar — bl. a. av de av k. m:t tillsatta sakkunniga om de partiellt arbetsföras inordnande i förvärsarbete — ny utredning ej påkallad men underströk angelägenheten av att förslagen snarast realiseras. Även Landstingsförbundet och Stadsförbundet hänvisade till pågående utredningar och avstyrkte motionen, vilket även var fallet med Nationalföreningen mot tuberkulos. Samtliga framhöllo emellertid att åtgärder för förbättring av tuberkulosvården snarast borde vidtagas.

Läkarförbundet hänvisade även till föreliggande förslag men ansåg betydligt mera radikala åtgärder nödvändiga. Det gäller särskilt att ordna de tuberkulossjukas ekonomiska förhållanden, framhöll Läkarförbundet och ifrågasatte därvid modifierad sjukförsäkring. Till Läkarförbundets yttrande hade bifogats yttranden från sanatorieläkaren G. Odelberg-Johnsson och från Sv. Lasarettläkarföreningen. Den förre underströk vikten av ekonomiska understöd åt konvalescenter samt förordade ökade möjligheter till yrkesutbildning och till anställning av partiellt arbetsföra. Lasarettläkarföreningen påpekade betydelsen av eftervård och att hänsyn i tidigare förslag till de av kirurgisk tuberkulos lidande ej tagits men avstyrkte motionen under hänvisning till föreliggande och pågående utredningar.

Utskottet framhöll slutligen i sitt yttrande att det i

allt väsentligt delar de i motionen framförda synpunkterna. Icke minst gäller detta frågan om s. k. förvård av de tuberkulossjuka, vilken hittintills — som även framhölls i De Lungsjukas Riksförbunds yttrande över motionen — alltför mycket förbisetts. Då emellertid förslag redan finnes utarbetat, vilket enligt vad utskottet inhämtat är föremål för överarbetning och dels vissa med vården sammanhängande frågor äro föremål för utredning, fann utskottet ej skäl att nu tillstyrka begäran om ny och ytterligare utredning, som måhända endast skulle bidra till ett framskjutande av den tidpunkt, då förslag kan framläggas för riksdagen.

Denna utskottets sistnämnda synpunkt är naturligtvis riktig. Man har sett tillräckligt många exempel på, hur viktiga sociala reformförslag begravts i kommittéer och utredningar i årtal för att inse detta. Vi ha ett eklatant sådant i socialvårdskommittén, om vilken Morgontidningen för en tid sedan skrev att denna kommitté har tenderat att bli en begravningsplats för sociala reformförslag även i sådana fall, då reformerna i grund och botten inte innebära några djupare ingrepp i den rådande ordningen men väl kunde ge de behövande ett handtag, medan handtaget ännu kan göra någon nytta.

Utskottet, som behandlat hr. Lindbergs motion, förklarar att det inhämtat att Nationalföreningens förslag i eftervårdsfrågan är föremål för överarbetning. Man får hoppas att denna överarbetning också inom överskådlig framtid ger resultat i form av konkreta förslag till riksdagen. Det återstår att se, huruvida en proposition i eftervårdsfrågan kommer att innefatta Nationalföreningens båda utredningar i dess helhet, Nationalföreningens förslag av år 1942 eller endast vissa förslag, som utbrutits ur den stora utredningen. Bland åtgärder, som Medicinalstyrelsen anser böra snarast realiseras är rationalisering av arbetsterapin vid sanatorierna, effektiv arbetsförmedling åt tuberkulossjuka, organisation av deras hemarbete, anskaffande av ma-

De lungsjuka få större extrarationer

Folkhushållningsministern har besvarat hr Jonssons i Alsen interpellation

Som tidigare meddelats har riksdagsman Jonsson i Alsen interpellat folkhushållningsministern om de lungsjukas livsmedelsrationer. Riksdagsman Jonsson ansåg det önskvärt att livsmedelskommissionen i cirkulär till landets läkare lämnade behövliga informationer beträffande den inställning till frågan om extratilldelning till lungsjuka, statsrådet deklarerat i riksdagen 1942.

Då vår livsmedelsförsörjning nu är sådan att statsmakterna ansett sig kunna höja ransonerna i flera fall borde man också enligt interpellanten ha råd att i större uträkning än tidigare bevilja extrarationer av smör, ägg och kött till lungsjuka.

Folkhushållningsministern har nu besvarat denna interpellation och meddelade därvid att under den närmaste tiden den totala tilldelningen pr vecka av matfett och ägg för lungsjuka skall höjas till resp. 550 och 600 gram mot tidigare resp. 350 och 450 gram, varjämte extratilldelningen av kött skall höjas till 350 gram från 250 gram för vecka.

Folkhushållningsministerns svar var av följande lydelse:

För att förhindra missbruk av gällande bestämmelser om rätt till extratilldelning av ransonerade livsmedel till sjuka personer, preciserades i livsmedelskommissionens, av interpellanten angivna cirkulär nr 512 den 18 november 1941 på förslag av kommissionens näringssakkunniga benämningarna på vissa av de sjukdomstillstånd, som skulle berättiga till dylik tilldelning. Bland annat utbyttes benämningen "tuberkulos" mot "aktiv tuberkulos". Detta innebar ej någon skärpning av bestämmel-

skiner och verktyg för detsamma, inrättande av försäljningscentral för tuberkulossjukas arbetsprodukter samt anställande av yrkesinspektör och kuratorer. Allt detta är också mycket viktiga frågor, inte minst kuratorsfrågan, vilken f. ö. är föremål för särskild motion vid årets riksdag.

Läkarförbundet framhåller emellertid med rätta att betydligt mera radikala åtgärder äro nödvändiga, särskilt när det gäller att ordna de lungsjukas ekonomiska förhållanden. Härvidlag vore — anse vi — en kompletterande utredning i hög grad motiverad. Nationalföreningen har i denna fråga icke kommit fram till något konkret förslag och detta torde vara den största bristen i Nationalföreningens utredning. Det är svårt att utan vidare peka på, hur denna fråga bör lösas, men Läkarförbundets förslag om en modifierad sjukförsäkring borde bli föremål för närmare undersökning.

Nationalföreningens eftervårdsutredning innehåller många utmärkta synpunkter och förslag men den hjälper inte de lungsjuka, om inte förslagen realiserats, och värdet av utredningen förringas i inte ringa mån om andra goda förslag till de lungsjukas fromma skola avvisas under hänvisning till att denna utredning utförts. Det kan nu vara på tiden att man går från ord till handling.

J. S—n.

serna, utan avsikten var blott ett förtydligande. Det ansågs nämligen uppenbart, att ej varje person, på vilken diagnosen tuberkulos vid något tillfälle ställts, endast på grund därav, skulle vara i behov av extratilldelning av livsmedel. Extratilldelning kunde endast vara befogad då sjukdomen var i aktivt skede.

Med den i cirkuläret använda termen "aktiv tuberkulos", som är allmänt vedertagen, betecknas såsom jag i mitt interpellationssvar i samma fråga vid 1942 års riksdag meddelade varje fall av tuberkulös sjukdom, som icke med säkerhet kan betecknas som läkt. En konvalescent kan därför en längre eller kortare tid efter utskrivningen från sanatorium anses lida av "aktiv tuberkulos" och erhålla extra tilldelning, åtminstone under någon tid eller till dess en viss observationstid efter utskrivningen förgått utan att nya sjukdomstecken uppstått. Då livsmedelskommissionen ej haft sig bekant något fall, där bestämmelserna misstolkats, har kommissionen funnit sig ej behöva delgiva läkarna mitt förenämnda uttalande. Jag anser det emellertid angeläget, att varje tvekan på denna punkt undanröjes och har därför föranställt om åtgärder i sådant syfte.

Även om formuleringen av de gällande bestämmelserna icke lägger hinder i vägen för läkarna att medge extra tilldelning åt samtliga lungsjuka patienter, som äro i behov därav, så utesluter detta givetvis icke, att läkarnas tillämpning av bestämmelserna inom den givna ramen kan variera i rätt hög grad. Enligt vad kommissionens näringssakkunniga meddelat, finnas framstående tuberkulosläkare, som anse att den ordinarie tilldelningen innebär en fullgod näringstillförsel och som följaktligen ej ordinera extra tilldelning annat än i sådana fall, där särskilda omständigheter föreligga. Utskrivning av extra rationer blir således en fråga som ytterst beror på den behandlande läkarens erfarenhet samt hans inställning till behandlingen i det enskilda fallet. Det ligger i sakens natur, att varken från min sida eller av livsmedelskommissionen några uttalanden kunnat göras, avsedda att tjäna som direktiv för läkarna i vad avser storleken av de extrarationer inom den medgivna ramen, vilka böra utskrivas av läkarna. Upplysningsvis vill jag emellertid nämna, att de näringssakkunniga i syfte att åstadkomma en jämnare tillämpning av bestämmelserna om tilldelning åt sjuka personer ha för avsikt att taga initiativet till en artikel i Svenska läkartidningen, vari här ifrågakvarande problem komma att belysas.

Vad beträffar den av interpellanten berörda frågan om en ökning av extratilldelningen åt lungsjuka personer kan jag meddela, att till följd av det successivt förbättrade försörjningsläget de medgivna tilldelningarna åt sjuka personer komma att ökas under närmaste tiden. Sålunda kan jag nämna, att den totala tilldelningen per vecka av matfett och ägg för lungsjuka skall höjas till respektive 550 gram och 600 gram mot tidigare respektive 350 gram och 450 gram, varjämte extratilldelningen av kött skall höjas till 350 gram från 250 gram för vecka.

Krigsavgörande händelser står för dörren.

FÖLJ DEM GENOM **NY DAG**

De bästa in- och utländska korrespondenter. Enda svenska tidning med egna korrespondenter vid den avgörande ryska fronten.

Morgontidning med större format och bättre innehåll utan prisförhöjning. Pris endast 3:— kr. per månad.

De lungsjukas andelsträdgårdar i Norrbotten inför förverkligande

Norrbottens läns landstings förvaltningsutskott har tillsatt kommitté för frågans utredning. — Alla förutsättningar för planens realiserande

Vid 1943 års årsmöte med De Lungsjukas Riksförbund väckte Förbundets lokalavdelning i Piteå en motion om inrättande av andelsträdgårdar i Norrbotten, vari lungsjuka konvalescenter kunde beredas arbete. Förbundet beslöt med anledning härav att tillsätta en kommitté för frågans utredning och till ledamöter i denna kommitté valdes Gerhard Carlsson, Piteå, Carl Hellström, Kalmar och Widar Östling, Ängesbyn.

Denna kommitté har nu slutfört sitt arbete med gott resultat. Sedan kommittén utarbetat förslag om hur en dylik andelsträdgård borde inrättas uppvaktade den landshövding D. Hansén, Luleå, inför vilken kommittén framlade sina planer. Landshövdingen tog mycket intresserad del av vad kommittén hade att framföra och lovade den sitt fulla stöd. Efter detta fick kommittén företrädare för landstingsdirektör Nycander som sedan vid flera tillfällen varit i kontakt med kommitténs arbete. På dennes inrådan anhöll utredningskommittén om företrädare inför landstingets förvaltningsutskott, vilket även beviljades. Här fick kommittén tillfälle att ingående redogöra för sina planer. Som lämplig plats för trädgårdsanläggningen föreslogs tre av landstinget inköpta jordbruksfastigheter i Sävast i närheten av Boden. Man hade tänkt sig att här skulle till att börja med ett 20-tal f. d. sanatoriepatienter erhålla anställning. Arbetsstyrkan skulle utgöras av dels fast anställda (företrädesvis familjeförsörjare) dels elever, unga män och kvinnor, som sedan skulle kunna återinträda i den öppna marknadens produktion. För att bereda de anställda full sysselsättning även under vintermånaderna har man tänkt sig att i kombination med trädgårdsodlingen även i viss utsträckning bedriva konservering och lagring av grönsaker och eventuellt upprätta småindustri. Förvaltningsutskottet beslutade att tillmötesgå utredningskommitténs hemställan om att tillsätta en kommitté för vidare utredning av frågan. Kommittén fick i uppdrag att forcera utredningen och framlägga förslag till årets landstingssammanträde som hålles i september.

Till ledamöter i kommittén som består av tre personer har förvaltningsutskottet utsett landstingsdirektör H. Nycander och överläkaren vid Sandträsk sanatorium, dr. Bo Carstensen samt som representant för de lungsjukas organisationer Gerhard Carlsson, Piteå.

Status har haft ett samtal med hr. Carl Hellström, som efter fullgjort kommittéuppdrag återvänt från Norrbotten, där han tillsammans med den övriga kommittén och riksförbundets ordförande, Erik Frithiof, förhandlat med landstingets förvaltningsutskott i ärendet.

Herr Hellström var synnerligen nöjd med det resultat, som uppnåts och ansåg att stora förutsättningar funnos för planens förverkligande. Förvaltningsutskottet har ställt sig mycket förstående, vilket ju framgår av att den tillsatt den ovannämnda utredningskommittén. Han hade även besett de för andelsträdgårdarna föreslagna egendomarna, vilka befunnos vara mycket lämpliga för ändamålet. Jordmånen är utmärkt för trädgårdsodling och kommunikationerna utmärkta — fastigheterna ligger

Arbetsförmågan vid tbc skall undersökas

"Enighet bör uppnås i uppfattningen av den procentuella innebörden i riks försäkringsanstaltens arbetsgraderingar"

Frågan om arbetsförmågan vid tuberkulos har professor Anders Kristenson vid Serafimerlasarettet gjort till föremål för en rundfråga, för vilken han redogör i Svenska läkartidningen. Professorn har skickat ett frågeformulär till ett 40-tal tuberkulosspecialister i landet för att få deras uppskattning av arbetsförmågan vid några tuberkulösa sjukdomar.

Arbetsförmågan skulle bedömas för olika tidsavsnitt och för olika arbetargrupper: sådana med tungt kroppsarbete, med medeltungt och med lätt kroppsarbete.

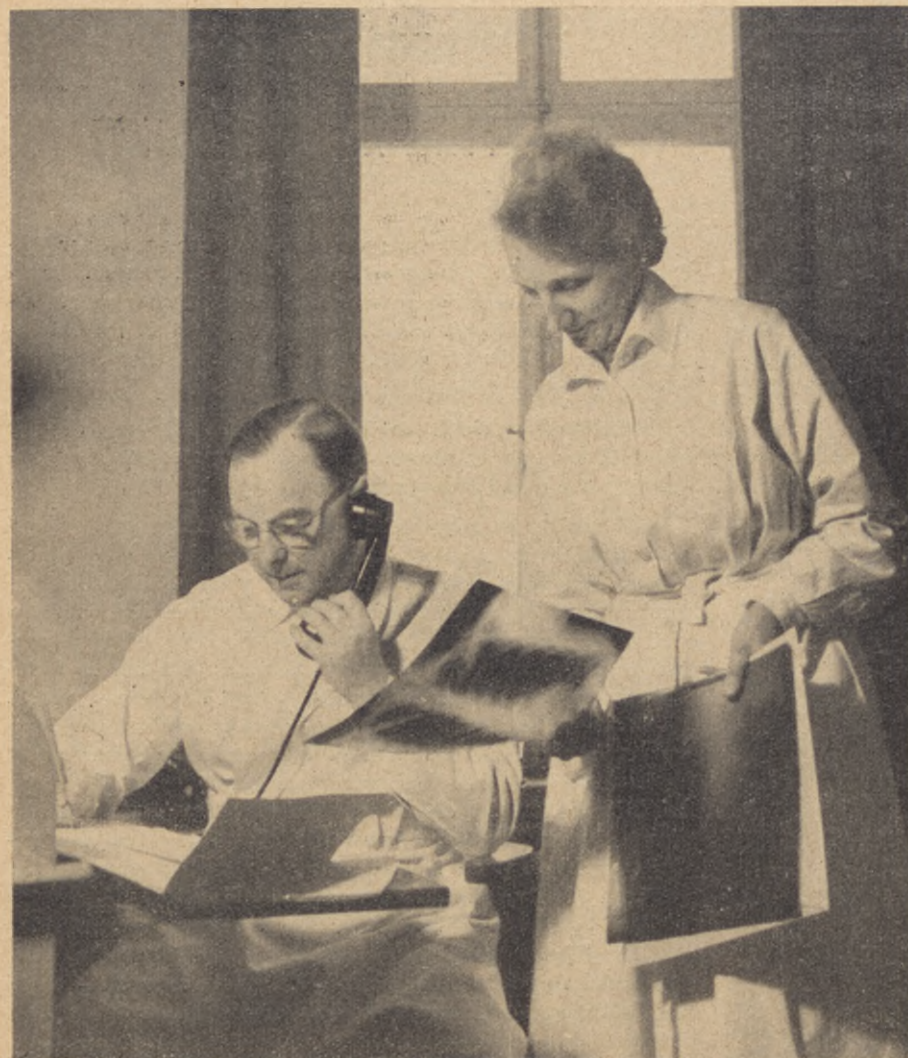
Bedömningen av arbetsförmågan influeras i hög grad av speciella förhållanden i olika delar av landet och inom olika yrken. Fiskare och sjömän kan icke sändas i verkligt förvärvsarbete förrän de är fullt återställda. Under väntetiden har de ingen eller blott obetydlig inkomst. Detta gäller också en skogsarbetare som är oanvändbar i sitt yrke, även om han har en teoretiskt sett relativt god arbetsförmåga, vilken i ett annat yrke, t. ex. kontoristens, skulle tillåta ett ej ringa förvärvsarbete. Detta sammanhänger med omöjligheten att inom vissa yrken ordna lindrigt arbete. Även för patienter som anses dugliga till medeltungt arbete kan det vara svårt att få ett sådant i de kroppsligt avseende mest påfrestande yrkena. Tillgodogörandet av den partiella arbetskraften är inom de flesta områden ganska litet tillgodosett. En omskolning kan i många fall komma i fråga och medför då arbetsoförmåga under den tid omskolningen pågår. Det är tydligt, säger professor Kristenson, att förhållandena här är ganska komplicerade och fordrar intresse och kunskap hos den bedömande läkaren och hos den bestämmande försäkringsinstansen.

Särskilt understryker professor Kristenson vikten av att enighet nås i uppfattningen av den procentuella innebörden i riks försäkringsanstaltens arbetsgraderingar. Det vore bäst om ytterligare en gradering av arbetsförmågan tillkom, omfattande medeltungt arbete och motsvarande en arbetsförmåga av 50—75 procent. Det skulle vidare vara till fördel för alla parter, om man kunde finna en form för fortsatt övervakning under betryggande tid utan kostnad för patienten och även utan att någon nedsättning i arbetsförmåga föreligger. Under nuvarande förhållanden blir den sjuke helt hänvisad till sig själv i och med att en invaliditet av mindre än tio procent ansetts föreligga. Detta förhållande är vid en sjukdom som tuberkulos en ståndpunkt som alla i frågan insatta måste anse som mindre tillfredsställande.

knappt 2 km. från järnvägsstation och endast 7 km. från Boden. Beträffande avsättningsmöjligheterna för grönsaker räknar man med att landstingets olika anstalter och inrättningar kunna konsumera hela produktionen och en ev. småindustri i samband med andelsträdgårdarna skulle kunna få sysselsättning med reparationsarbeten för dessa inrättningars räkning.

Hela anläggningen torde komma att dra en kostnad av ca 1/2 mill. kronor.

Tuberkulosbyrån i Stockholm

Tuberkulosbyrån i Stockholm, landets största dispensär, har under senaste tiden undergått en välbehörlig utvidgning och omorganisation. Byråns nye överläkare, dr. Carl Gentz, har till patienternas och personalens fromma infört en hel del nya förbättringar, varigenom den omfattande apparat som en dispensär av denna storlek utgör, fungerar smidigare och mera effektivt än tidigare.

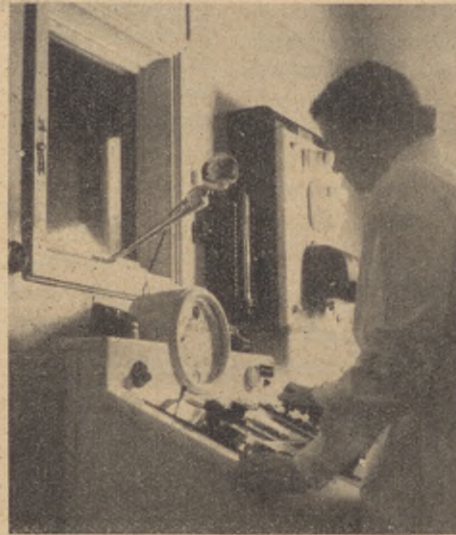
Besöksfrekvensen är nämligen mycket stor. Under föregående år företogs på byrån inte mindre än c:a 150,000 undersökningar av 85,000 personer eller omkr. 500 undersökningar per dag! Härav utfördes omkr. 17,000 som gruppundersökningar, d. v. s. undersökningar av personal vid fabriker, verkstäder, skolor o. s. v. — ett led i det tuberkulosuppsparande arbete, som bedrivs vid landets dispensärer.

Klientelet vid Tuberkulosbyrån är uppdelat på åtta distrikt o. varje distrikt har sin läkare. Fyra undersökningsköterskor svara för två distrikt vardera o. dessutom har varje distrikt sin dispensärsköterska. Spädbarnsavdelningen tar hand om barn upp till 2 år och förestås av två barnspecialister, assisterade av en köterska. Denna avdelning har särskild ingång så att barnen ej komma i kontakt med de övriga patienterna; detsamma gäller även för gruppundersökningsavdelningens klienter. Vidare finns en röntgenavdelning med två röntgenapparater. För denna avdelning svara två röntgenläkare o. två köterskor. Under föregående år röntgenfotograferades här 28,000 personer. Det kan nämnas att särskilda dagar äro reserverade för röntgenfotografering av gruppundersökningarnas klienter liksom för barn under

Tuberkulosbyråns överläkare, dr. Carl Gentz, är en strängt upptagen man. Han konsulteras här pr telefon, assisterad av syster Hanna, som också är Tuberkulosbyråns husmor.

Dr. A. Dalén har hand om gruppundersökningarna. Här företages ett tuberkulinprov, varefter reaktionen avläses efter 42—48 timmar.

Är reaktionen positiv företages vanligen röntgenundersökning. Det är som synes ett invecklat maskineri, röntgenköterskan har att sköta.

Den här plåten är fin, säger dr. Gentz. Men patienten bör komma hit om ett år för kontroll.

— landets största dispensär

16 år, vilka också ha särskilda tider för undersökning på byrån. Slutligen finnes också en kvävgasavdelning med särskild röntgenapparat.

Calmettevaccinering företages numera i stor utsträckning. Sälunda tillrådes samtliga, som vid tuberkulinundersökningarna befunnits tuberkulinnegativa sådan vaccinering liksom även avgångsklasser i folkskolor, läroverk, seminarier o. d., ungdomar i 14—20-årsåldern, blivande militärer — alla, som överhuvudtaget befinna sig i för tuberkulos känsliga åldrar samt sådana som drabbats av sjukdomar, vilka anses bryta ned motståndskraften mot tbc. såsom mässling, scharlakansfeber, sockersjuka o. s. v.

Tuberkulosbyråns arkivavdelning har även undergått en omfattande omorganisation. Här förvaras journaler o. handlingar för samtliga vid byrån registrerade enligt nya moderna arkivsystem, som gör det möjligt att på ett ögonblick finna alla uppgifter om en patient. På arkivavdelningen arbeta två köterskor o. flera skrivbiträden.

En annan nyhet vid byrån är att fr. o. m. den 1 april inrättats en kuratorstjänst — meningen är att så småningom flera kuratorer skola anställas. Som kurator har anställts fröken Karin Gejroth, som tidigare tjänstgjort som dispensärsköterska. Hennes uppgift är att i samarbete med läkare och assistenter vid tuberkulosbyrån bistå de sjuka med råd och hjälp i deras enskilda angelägenheter, biträda vid yrkesval och omskolning och därvid samarbeta med lärings- o. yrkesskolor samt pensionsstyrelsen, biträda vid anskaffande av lämpligt arbete åt de lungsjuka, varvid samarbete skall etableras med arbetsgivare o. arbetsförmedlingar. Vidare skall kuratorn bl. a. biträda vid anskaffande av lämpliga bostäder, varvid hon skall samarbeta med fastighetskontor, bostadsinspektion och understödsgivande myndigheter.

(Foto: Gullers)

Barnavdelningens väntrum är stort och ljus och här finns också leksaker att fördriva väntetiden med.

Syster Lena förestår laboratoriet. Här undersöker hon en odling av tbc-baciller enligt Löwenthal.

Dr. Georg Jacobsohn på barnavdelningen har besök av en ung man, som av allt att döma är ett verkligt A-barn.

Tuberkulosbyråns nya kurator, fröken Karin Gejroth, står patienterna till tjänst med råd och hjälp i enskilda angelägenheter.

Från sanatoriekuratorns arbetsfält

Av kurator Carin Lindqvist, Hällnäs

Att sanatoriepatienter är en kategori, som på grund av lungtuberkulosens karaktär och förlopp, mer än andra sjuka är i fara att glida ur sitt sociala sammanhang är ett beklagansvärt faktum, som rätteligen tarvar särskilda åtgärder från samhällets sida. Visserligen ha förbättrade medicinska behandlingsmetoder förkortat vårdtiden och under konvalescentstadiet ha dispensärerna utövat en hjälpverksamhet också på det sociala området, men i vår tid, när arbetsmarknaden kräver fullgod arbetskraft och ett invecklat samhällsmaskineri i övrigt komplicerat tillvaron, är detta inte tillräckligt.

Intresset och uppmärksamheten ha ju också de sista åren varit riktade mot de lungsjukas sociala problem, där eftervårdsfrågan intagit en framskjuten ställning. I Nationalföreningens mot tuberkulos förslag om förbättrad tuberkuloseftervård framstår bl. a. kuratorsverksamheten bland lungsjuka som en viktig del av frågans lösning. — Att uppgifter i legio finnas för en kurator, som är anställd på ett sanatorium, har jag nu i c:a 1 års tid dagligen fått erfara. Vid sidan av en del annat arbete, som också varit avsett att direkt främja patienternas intressen har jag nämligen under benämningen biträdande husmor och kurator sysslat med socialt arbete vid Västerbottens läns centralsanatorium i Hällnäs.

Bland ett stort antal människor, som genom sjukdom ryckts ifrån hem och arbete, finnas många olikartade problem och svårigheter, av vilka dock en del lättare kunna avhjälpas, om patienterna ha någon att vända sig till, som känner till författningar samt enskild och samhällelig hjälpverksamhet. — Vid inkomsten till sanatoriet få patienterna reda på, att det finns en social kurator, som är villig att hjälpa dem med sociala och ekonomiska frågor. Rekryteringen sker naturligtvis även genom läkarnas och sjuksköterskornas förmedling. F. n. pågår också uppläggningsen av ett register, där varje nyinskrivna patients sociala förhållanden antecknas och med ledning av detta och genom samtal med patienten kan kuratorn redan på ett tidigt stadium pröva vederbörandes möjlighet att erhålla hjälp i ett eller annat avseende. Detta är särskilt fördelaktigt för dem, som ej själva äro uppmärksamma på eller medvetna om sina rättigheter. Materialet är även avsett att användas av patienternas understödsförening, som bl. a. utdelar fickpengar till behövande patienter och som även handhar distribueringen av de fickpengar, länets fattigvårdsstyrelser anslagit till sitt klientel.

Samarbete utanför sanatoriet utövas företrädesvis med de kommunala hjälporganen. Fattigvårdsstyrelserna anlitas bl. a. för anskaffning av kläder, tandvård och utbildning av olika slag och barnvårdsnämnderna främst vid utplacering av barnavdelningens patienter i fosterhem och på barnhem. Kontakten med pensionsnämnderna gäller självfallet pensionsfrågor och en hitills ofta förekommande syssla har varit att hjälpa patienterna med deras pensionsansökningar.

När de sjukas hemförhållanden skola undersökas, hemhjälp ordnas eller hemmavarande barn omhändertagas, äro distrikts- och dispensärsköterskor till stor hjälp. Många av de manliga patienterna ha insjuknat under militärtjänstgöring, och då det därvidlag ofta uppstår frågor om ersättning av olika slag, är det vanligt med samarbete med militära förband och myndigheter. Likaså blir man då och då anlitad för att hjälpa till med an-

sökningar om ersättning från Riksförsäkringsanstalten, överklagningar över dess beslut samt andra skrivelser. Arbetsförmedlingar, sjukkassor och försäkringsbolag äro också institutioner, man har anledning att sätta sig i förbindelse med. Ibland behöver frågor mellan patienterna och enskilda personer, såsom arbetsgivare och hyresvärdar klaras upp, och kuratorn kan här vara mellanhand och medlare.

Då det blir känt, att den sociala omvårdnaden på sanatoriet finnes samlad hos en person, anlitas kuratorn även utifrån, när privatpersoner eller myndigheter ha något mellanhavande med de sjuka. Att detta är av icke ringa betydelse, vågar jag påstå.

Vad som även varit värdefullt för arbetet, är samarbetet med patienternas understödsförening och studieförening, i vilkas styrelse jag invalts som medlem. De ha visat ett stort intresse för verksamheten och deras förslag och stöd ha många gånger underlättat arbetet. Kan man överhuvud taget få patienterna att positivt och aktivt medverka i kampen för en förbättring av deras sociala och ekonomiska ställning, är mycket vunnet. Sanatorielivet verkar ju inte utan orsak förslöande på många och understödstarandan kan understundom få övertaget.

Studiearbetet, i vilket jag även deltagit något, förekommer i stor utsträckning på Hällnäs sanatorium. Det kan i många fall motverka passiviteten och de resultat som uppnås, kunna i framtiden bliva en kompensation för felande fysiska krafter.

Men även om man nu kan hjälpa patienterna med en del av deras svårigheter under sanatorietiden, är ändå inte det stora problemet, eftervården, därmed löst. Vad kuratorns uppgift i denna fråga angår, kan hon naturligtvis redan under vårdtiden planera för patienternas framtid, men det förefaller mig naturligare, att en kurator på centraldispensären skulle ha större förutsättning att klara detta problem. Dels kommer kuratorn där att ha kontakt med patienterna under den tid, de börja bliva arbetsdugliga, och kan följa dem under hela observationstiden och dels större möjlighet, på grund av centraldispensärernas läge, att komma i förbindelse med arbetsmarknaden, vilket är en grundförutsättning för att arbetet skall lyckas. (Då min tid tagits i anspråk för andra uppgifter på sanatoriet, har något egentligt samarbete med Hällnäs centraldispensär ej varit aktuellt.)

Vid ett norrländskt sanatorium med patienter från de stora skogs- och fjälldistrikten får man ideligen erfara, hur katastrofala verkningarna bli, när patienterna skrivas ut och efter en kortare tid äro tvungna att återgå till sitt tunga arbete. En del kan bottna i oförstånd och misskötsel, men den viktigaste orsaken till recidiven är ändå bristande möjligheter att erhålla försörjning genom lämpligt arbete, vilket kan vara mycket svårt att uppbbringa i vissa trakter.

Lösningen av de lungsjuka konvalescenternas arbetsfråga är beroende av omfattande ekonomiska och politiska förhållanden, men medan vi vänta på "bättre tider", kan var och en, som förstär situationen och har känsla för de sjukas svårigheter, bidra till att omgivningen får en rätt inställning till f. d. sanatoriepatienter, vilket i framtiden kommer att vara av stor betydelse. Vad en kurators uppgifter f. n. beträffar, blir den att genom personlig kontakt med arbetsgivare, arbetsförmedlingar och kommunala myndigheter verka för större förståelse och intresse.

(Sv. Nationalföreningens kvartalstidskrift.)

Givande socialvårdskonferenser i Sundsvall och Jönköping

D:r Helge Dahlstedt: Tiden mogen för en revision av anställningsvillkoren för partiellt arbetsföra. — Riksdagsman Gustafsson Bogla: Bacillskräcken måste försvinna

Överläkare Helge Dahlstedt,
Österåsen.

Chefred. Gideon Gustafsson,
Sundsvall.

De Lungsjukas Riksförbund har under april månad anordnat tre stora socialvårdskonferenser, nämligen i Västernorrlands, Jönköpings och Blekinge län. De två förstnämnda ägde rum söndagen den 2 april i Sundsvall, där Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening stod som inbjudare och i Jönköping, där Konvalescentföreningen för Jönköping, Huskvarna med omgivningar svarade för arrangemangen, och den sistnämnda i Karlskrona, den 23 april anordnad av Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Blekinge län. Referat från Karlskrona-konferensen kan av tekniska skäl inflyta först i juninumret.

Konferensen i Sundsvall

hade samlat ett stort antal deltagare. Bland de närvarande märktes representanter för stadens och länets olika institutioner, landstinget, länsarbetsnämnden, läkarekåren och fackliga organisationer. Deltagarna välkomnades av föreningens ordförande hr Bengt Wedin varefter stadsfullmäktiges ordförande chefredaktör Gideon Gustafsson höll hälsningsanförandet.

Red. Gustafsson konstaterade bl. a. att i fråga om tuberkuloseftervården och den lungsjukes inpassning i produktionslivet är inte mycket gjort. Här brister det i hög grad och det måste bli en samhällselig uppgift av första ordningen att gripa in här. Tal. hoppades att detta också skall bli fallet och överlämnade ordet till överläkare Helge Dahlstedt.

D:r Dahlstedt: Tiden mogen för en revision av anställningsvillkoren för partiellt arbetsföra.

Dr. Dahlstedt gav en kort historik över kampen mot tuberkulosen i Sverige och framhöll att den stora framgång, som

vunnits i denna kamp, tuberkulosens kraftiga tillbakagång, i första hand får tillskrivas den höjning av den andliga och materiella standarden som ägt rum i vårt samhälle. I fortsättningen kommer emellertid direkta åtgärder mot sjukdomen att spela den största rollen vid tuberkulosbekämpandet, bl. a. BCG-vaccinationen och skärmbildsfotograferingen.

Tuberkulosdödligheten i landet har från femårsperioden 1921—25 till femårsperioden 1936—40 sjunkit med 55 %. Nedgången har varit minst inom Norrlandslänen. Tuberkulosdödligheten i Västernorrlands län har för samma perioder sjunkit med 47 %.

I kampen mot tuberkulosen som folksjukdom är enligt min mening, sade tal., nu dispensärens arbete det viktigaste och den speciella dispensären är i behov av utveckling och intensifiering såväl kvantitativt som kvalitativt.

I vår kamp mot tuberkulosen som folksjukdom ha vi hittills arbetat efter tvenne vägar — den sjukvårdande vid våra sjukvårdsanstalter och den förebyggande och uppspårande vid våra dispensärer. Den tredje väg som vi måste beträda är eftervårdens ordnande och den partiella arbetskraftens tillvaratagande, tvenne frågor som hänga intimt samman med varandra.

År 1939 utkom Svenska Nationalföreningens mot tuberkulos tuberkuloseftervårdskommitté med ett digert betänkande. På grund av tiderna har det stannat vid ett betänkande. Under senare år ha de tuberkulossjuka sammanslutit sig i en facklig förening, De Lungsjukas Riksförbund, som nu allt kraftigare framför sina berättigade krav.

Det har föreslagits att utöka våra sjukvårdsanstalter med yrkessanatorier och arbetshem eller eftervårdshem. Sådana äro säkerligen av mycket stor betydelse — men det allra viktigaste

synes mig vara att söka bereda möjlighet för smittofarliga tuberkuloskonvalescenter och partiellt arbetsföra att under trygkad observation placeras i den öppna arbetsmarknaden. Det är väl även förutsättningen för att det skall bli välsignelse med yrkessanatorierna.

I det avseendet ha vi för närvarande bedrövligt ställt i vårt samhälle.

Statens olika verk och inrättningar fordrar som regel att alla som anställas skola vara A-människor. När staten ej bereder utvägar för den partiella arbetskraftens tillvaratagande, vem skall då göra det? De partiellt arbetsföra bli beroende av konkurrensen hos enskilda arbetsgivare, få lita till egen företagsamhet och ligga släkt och fattigvård till last.

Vid våra sjukhus borde man ju kunna vänta att vi hade ögonen öppna och sinnet känsligt för de partiellt arbetsföras problem. Vi göra i sjukvården precis som staten gör i sina verk och inrättningar.

Den partiella arbetskraften har de största svårigheter att i konkurrensen göra sig gällande. Alldeles särskilt svårt torde det vara för de efter genomgången tuberkulos partiellt arbetsföra. Jag finner detta förklarligt men knappast försvarligt. Tiden bör nu vara mogen för en revision av dessa förhållanden.

Dr. Dahlstedt kom härefter in på frågan om den partiella arbetskraftens tillvaratagande vid sjukvårdsinrättningar, särskilt sanatorier, sinnessjukhus och sjukvårdsanstalter för kroniskt sjuka. Detta stöter dock på flera svårigheter. Den största är den att arbetsgivaren, staten, landstinget o. s. v. icke gärna vill vid sig binda arbetskraft, om den icke är prima. Om problemet, den partiella arbetskraftens tillvaratagande i samhället, nu kan anses moget att tas upp till grundlig omprövning, vad vore då naturligare än att staten i första hand gjorde praktiska försök och rön vid egna verk och inrättningar. Vad tuberkulossjukvårdsanstalterna angår anser jag det vara mycket lämpligt att vid sådana ta emot tuberkulossjuka med minskad eller osäker arbetsförmåga. Vid våra tuberkulossjukvårdsanstalter bör sådan arbetskraft, då individen själv varit sjuk, till och med kunna vara alldeles speciellt lämplig genom personliga insikter i de lungtuberkulosas många problem. Kunde man ordna det så att

arbetet ej bleve allt för betungande, så skulle jag för min del vilja fastställa som norm; Tuberkulösa skola ha företräde till arbetsmöjligheter vid våra tuberkulossjukvårdsanstalter.

Lungtuberkulösa, vilkas sjukdom kommit till stillestånd så att de få börja arbeta, böra få plats enligt gällande kollektivavtal med förbehåll för sjuklön och vård under recidiv av deras tuberkulos. De skulle i övrigt inträda i alla befattningens rättigheter.

En gång varje år bör ny noggrann undersökning göras för att utröna, huruvida förbehållet skall kunna slopas. Samma är förhållandet vid anställande av tuberkulosinfekterade som nyligen genomgått en tuberkulös infektion.

Genom ett sådant förfarande skulle tuberkulosrekonvalescenter och tuberkulosshotade lättare kunna få anställning. De skulle dessutom genom tjänst vid ett tuberkulossjukhus vinna att deras sjukdomstillstånd observerades under deras arbete, att deras gasbehandling utan kostnader sköttes o. s. v.

Jag är fullt medveten om att ett förfarande efter dessa linjer i praktiken kommer att stöta på en hel del svårigheter med olika synpunkter från arbetsgivare och från arbetareparten och att en noggrann utredning bör här göras för att närmare utforma detaljerna. De båda parternas skyldigheter och rättigheter böra avvägas så att bådas intressen tillgodoses.

Ordnad eftervård och ordnade arbetsförhållanden för tuberkulösa rekonvalescenter och partiellt arbetsföra är de lungsjukas önskemål. Denna deras reaktion är berättigad. Kravet bör bäras upp av ansvarskänsla, av vilja att göra det bästa av förbättrande förhållanden, sade överläkare Dahlstedt till sist.

Landstinget vill avvakta statliga initiativ.

Direktörsassistenten Sundsten framlade därefter landstingets synpunkter på eftervårdsfrågan. Han framhöll inledningsvis att landstinget för tuberkulosvården årligen betalar ut över 1 miljon kr. samt till dispensärverksamheten ytterligare en halv miljon. Han talade även om att i dagarna inrättas 25 nya vårdplatser i Nyland och att skolan i Forse, Långsele, skall byggas om till

(Forts. å sid. 27)

Deltagare i Sundsvallskonferensen.

från FÖRBUNDSARBETET

LOKALAVD. "SIRIUS" AV DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

har haft årsmöte i Piteå, varvid styrelse- och revisionsberättelserna godkändes och ansvarsfrihet beviljades den avgående styrelsen. I verksamhetsberättelsen uttalar styrelsen å föreningens vägnar ett tack till de anslagsgivande kommunerna för den förståelse för de lungsjuka konvalescenternas svårigheter de visat genom att tilldela föreningen anslag för sin verksamhet.

Till styrelse för året valdes: Gerhard Carlsson, ordf., Greta Eliasson, sekr. och Kjell Strandberg, kassör. Övriga ledamöter av styrelsen: Elsa Bäckström, David Stenberg, Jonas Ögren, Ingegärd Häggkvist. Suppleanterna Herbert Lundmark, Bertil Sundström, Axel Lindvall, Klas Sandberg, Gunnar Ahrnkvist, John Sandström, återvaldes och nyvaldes John Andersson. De avgående revisorerna jämte suppleanter återvaldes. Som föreningens representant vid årets årsmöte med De Lungsjukas Riksförbund i Stockholm valdes Gerhard Carlsson, med Greta Eliasson, Elsa Bäckström, Petrus Sandlund och Alvar Johansson som ersättare. Eventuellt förslag till motioner vid Riksförbundets årsmöte diskuterades och fick styrelsen i uppdrag att ur den rika skörden urskilja och utarbeta motion till Riksmötet.

En utförlig redogörelse över vilka åtgärder som vidtagits för att lösa frågan om arbete åt en del lungsjuka konvalescenter genom att starta en andelsträdgård ev. i samband med småindustri avgavs därefter av kommitténs ordf. Gerhard Carlsson. Han meddelade sålunda att kommittén uppvaktat landshövdingen i Norrbottens län, David Hansén, och för honom framlagt ett förslag. Landshövdingen hade omfattat förslaget med intresse samt förklarat sig intresserad av alla förslag som gå ut på att återföra de lungsjuka konvalescenterna i arbete. Även landstingsdirektören hade ställt sig förstående för de lungsjuka konvalescenternas problem. Vi ha slutade talaren all anledning hoppas att utredningsarbetet skall utmynna i positivt resultat.

Herr Helge Johansson, Piteå framförde till slut medlemmarnas tack till styrelsen för det av osparad möda och omsorg om sina kamraters väl präglade arbetet under det gångna året.

Efter förhandlingarna bjöds på uppläsning, duettsång av herr och fru Nils Bäckström, samt en stunds dans, och vid halvnotiden skildes deltagarna i förhoppning om att under det löpande året flera förbättringar av de lungsjuka konvalescenternas levnadsförhållanden måtte förverkligas.

SÖDRA HALLANDS SEKTION AV HALLANDS LÄNS FÖRENING FÖR TBC-KONVA- LESCENTER

hade den 21 mars anordnat ett offentligt möte i Folkets hus A-sal i Halmstad. Mötet var talrikt besökt. Föredragshållare voro överläkare O. Hillerdal, Spenshult, som talade om tuberkulosen förr och nu samt amanuens P. Österlin, Halmstad, som

uppehöll sig vid ämnet "De partiellt arbetsföra. Ett aktuellt arbetsmarknadsproblem".

Dagens aktuella situation är den, sade amanuens Österlin bl. a., att de indexbestämda dyrtidstilläggen utgå på genomsnittslön i yrket och inte på den erhållna ackordslönen. Detta gör att för arbetsgivarna den mindre prestationsdugliga arbetskraften blir ännu dyrare. Den organiserade arbetaren har egentligen endast en inställning till den nya arbetskamraten: att denna inte pressar ner lönen. Det är alltså tre intressen, som kollidera, då det gäller att lösa problemet om de partiellt arbetsföra, nämligen arbetsgivarens om billig arbetskraft, arbetarorganisationernas om skydd åt kollektivavtalet och den partiellt arbetsföres misstänksamhet mot underbetalning.

De partiellt arbetsföra i konkurrensen — sannerligen deras ställning är inte lätt. Uppfattningen om en speciell rätt för den fullgoda arbetskraften att få arbete framför den på ett eller annat sätt handikapade arbetskraften måste motarbetas som utslag av en övermodig och obetänksam maktilosofi. Svårigheterna ha gjort, att man i utbildningsstrategin tvingats till en kringgående rörelse. Man försöker hålla sig utanför de områden, som äro reglerade av kollektivavtal. Mest göres separat för vissa lytesgrupper med utgångspunkt från anstalter och organisationer, varvid hantverket är dominerande arbetsområde, inte på grund av lönsamhet utan på bristen på bättre arbetsuppgifter. Härav följer i allmänhet en medelförtjänst långt under existensminimum, vilket nödvändiggör, att samhällets ordinarie hjälpverksamhet träder i funktion även där förutsättningar finnas för åtminstone en nödortförlig självständig försörjning om socialvården från början följt en mera positiv o. radikal princip.

Tal. skisserade slutligen upp några önskemål om framtida sociala åtgärder och framhöll därvid att fyra punkter böra beaktas:

- 1) God sjukdomsvård under sjukdomstiden.
- 2) Ekonomisk trygghet under konvalescensen, helst utan inslag av fattigvård, då det visat sig att denna slags hjälp märkbart irriterat den sjuke.
- 3) Rådfrågningsmöjligheter och yrkesutbildning i lämpliga yrken.
- 4) Arbete på lämplig plats på den ordinarie arbetsmarknaden utan annan lönenedsättning än som verkligen är befogad genom minskad arbetsfunktion.

UPPSALA LÄNS KONVALESCENTFÖRENING

har hållit årsmöte i Uppsala. Mötet öppnades av föreningens ordförande hr. Sven Lindberg, Skutskär, som i korthet redogjorde för arbetet under det gångna året och även drog upp riktlinjer för arbetet i fortsättningen. Han poängterade särskilt den glädjande förståelse för verksamheten som föreningen mött från myndigheterna i länet och framhöll att det nu närmast gäller att inrikta sig på att skaffa de lungsjuka egen kurator, som på ett bättre sätt än hittills kan tillvarata deras intressen.

Att leda dagens förhandlingar valdes ordf. i Sigtunaortens konvalescentförening hr. R. Petersson. Av styrelseberättelsen framgick att föreningens medlemsantal under året ökat med över hundra proc., så att antalet medlemmar nu är 425. Den under hösten 1943 i Uppsala anordnade socialvårdskonferensen blev en stor framgång för föreningen och det har också på flera platser i länet kunnat märkas att konferensen satt spår efter sig i form av förbättrade möjligheter för de lungsjuka.

Föreningens julsamling gav ett gott resultat och till behövande sjuka kunde till julen utdelas 2,400.— kr. mot 700.— kr. föregående jul. Under året har föreningen erhållit anslag från

(Forts. å sid. 14)

De Lungsjukas Riksförbund

Kocksgatan 15, Stockholm.
Tel. 41 39 99.

Ombudsman Frithiofs bost. tel. 51 26 95.
Red. Sandréns bost. tel. 40 69 93.
Kassör Hillers bost. tel. 49 60 96.

Konvalescentföreningar anslutna till De Lungsjukas Riksförbund.

- BLEKINGE LÄN:** Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Blekinge Län, Box 95, Karlskrona. Ordf. Ragnar Andersson, Strömsberg, Spjutsbygd, kassör Arvid Mattisson, Ekholmsstrand 18, Karlskrona.
- BORÅS:** SÄLKO Södra Älvsborgs läns konvalescentförening. Korresp. Sam Johansson, Nelsongatan 4, Borås.
- ESKILSTUNA:** ELKA (Eskilstuna Lungkonvalescenter). Ordf. J. A. Åkerlund, Ruddamsgatan 31, Eskilstuna. Kassör Bertil Anderzon, Rosenfors, Skogstorp.
- FALUN:** Konvalescentföreningen för Kopparbergs län. Korresp. Karl Jonsson, Box 21, Falun.
- GÖTEBORG:** Göteborgs Lungsjukas Centralförening, adr. Hertzia (Tel. 11 96 02). Expeditionstid: 10—13 och 15—17, lörd. 10—14.
- HALLANDS LÄN:** Hallands Läns Förening för Lung-Tuberkuloskonvalescenter. Ordf. John Höög, Engelbrektsgatan 7, Varberg, sekr. Ingrid Carlsson, Godhemsgat. 18, Kungsbacka.
- HÄLSINGBORG:** De Lungsjukas Konvalescentförening, Trädgårdsgat. 19, Hälsingborg.
- HÄRNÖSAND:** Ängermanlands Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Gerh. Andersson, Bollgränd 2. Korresp. sekr. Folke Åsell, Storgatan 31, Härnösand. Tel. 15 42. Kassör P. E. Westerholm, Södra Nygränd 1 Postgiro 262924.
- HÖGANÄS:** De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs. Ordf. Nils Axén, Kullagatan 20. Sekr. Robert Dahlström, Allégatan 20.
- JÖNKÖPING:** Konvalescentföreningen för Jönköping, Huskvarna med omgivning. Ordf. Gustav Larsson, Åsenvägen 66, Jönköping. Korresp. Harald Westman, Merkuriv. 57, Jönköping.
- KALMAR:** Kalmar Konvalescentförening. Ordf. Carl Hellström, Ståthållaregatan 13. Sekr. Sigfr. Celander, Box 731, Kalmar (Tel. 26 41). Månadsmöten första tisdagen i varje månad i Folkets hus.
- KARLSKOGA:** Konvalescentföreningen för lungsjuka inom Karlskoga med omnejd. Ordf. Bertil Krona, Riksbyggen nr 2, Aggerud, Karlskoga.
- KRISTIANSTADS LÄN:** De Lungsjukas Förening i Kristianstads Län. Ordf. Martin Persson, Box 932, Hässleholm. Sekr. Elisab. Borg, Osby. Föreningsmöten hållas i april och aug. månader.
- LANDSKRONA:** Understödsföreningen för lung-tbc-sjuka i Landskrona stad. Expedition Fiskaregränden 31, Postfack 113, expeditionstid månd. och torsd. 19—20.
- LULEÅ:** Luleå Konvalescentförening ("Konscento"). Ordf. Bertil Backman, Bergnäset, Luleå. Tel. 35 19. Sekr. Göte Landström, Södra Strandgatan 27—29, Luleå. Tel. 23 61. Lokal A. B. F. Föreningsmöten hållas 1:sta söndagen i varje månad.
- LUND:** Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Lunds stad. Ordf. Folke Thörnberg. Exp. L:a Fiskareg. 4 (Tel. 49 90). Expeditionstid: 12—14. Föreningsmöten hållas första tisdagen i varje månad kl. 6 å Wieselgrens minne.
- LYCKSELE:** Konvalescentföreningen för Lycksele m. omnejd. Ordf. Arne Johansson, Vägsele.
- MALMBERGET:** Malmbergets Konvalescentförening. Ordf. Harry Jansson, Tingvallsgat. 27, Malmberget, korresp. Sigmund Persson, Hermelin 159, Malmberget. Möten hållas t. v. andra fredagen i varje månad. Lokal: Folkets hus C-sal.
- MALMÖ:** Understödsföreningen för Lungtbc-sjuka i Malmö stad, Almbacksgatan 2 B, Malmö.
- MEDELPAD:** Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening, Folkets hus, exp. 3, Sundsvall. Ordf. Bengt Wedin, sekr. Nils Thelin. Exp. i Folkets Hus hålles öppen onsd. och lörd. 12—2. (Tel. 26 88).
- NORRBOTTENS LÄN:** Norrbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Widar Östling, Ängesbyn.
- NORRFJÄRDEN:** Norrfjärdens Lungsjukas Förening. Ordf. Rudolf Persson, Sjulsmark, kassör Gustaf Öhman, Norrfjärden.
- PITEÅ:** De Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Gerhard Karlsson, Box 723, Piteå. Ivan Eng, Piteå.
- SANDVIKEN:** Sandvikens Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Ivar Persson, Västanbyg. 10, Sandviken.
- SIGTUNA:** Sigtunaortens Konvalescentförening. Ordf. Richard Pettersson, Löfstaholm, Knivsta.
- SKARABORGS LÄN:** Skaraborgs Läns Konvalescentförening. Ordf. Lennart Åberg, Postfack 16, Skövde.
- SKELLEFTEÅ:** Norra Västerbottens Konvalescentförening. Ordf. Ragnar Svedberg, Kågevägen 12, Skellefteå.
- STOCKHOLM:** FLIS (Föreningen för Lungsjuka i Stockholm). Kocksgatan 15, Sthlm. Ordf. Felix Svensson. Expeditionen Kocksgatan 15 hålles öppen torsdagar kl. 19—21, måndagar och onsdagar 13—15. Tel. 40 65 71. Postgiro 15 99 30. Föreningsmöten febr.—maj i H. S. B.-salen. Flemminggatan 41, andra torsdagen i varje månad kl. 19,30.
- STOCKHOLMS NORRA FÖRORTER:** "Sako" (Förening för sanatoriekonvalescenter i Sthlms norra förorter). Ordf. Bertil Forsström, Vegagatan 33, Sundbyberg, tel. 28 36 21. Månadsmöten hållas i Folkets Hus C-sal, Sundbyberg andra torsdagen i varje månad.
- UMEÅ:** Konvalescentföreningen Lövsta, Umeå. Ordf. Arvid Lundmark, Näs, Bygdeå.
- UPSALA LÄN:** Upsala läns konvalescentförening. Ordf. Sven Lindberg, Svarthamn 27, Skutskär. Tel. Harnäs 165. Kassör Syster Karin Dansson, Ulleråkers sjukhus, Upsala. Tel. 384 35.
- VÄSTERVIK:** Västerviks Konvalescentförening för tbc-sjuka. Ordf. Harry Druid, kassör och sekr. Ingvald Axelsson. Ö. Kyrkogatan 49, Västervik.
- VÄSTERÅS:** Västmanlands Konvalescentförening. Ordf. Folke Pettersson, Tomtebo 81, Hallstahammar, kassör Sixten Andersson, Statorvägen 5, Västerås.
- ÖREBRO LÄN:** Örebro Läns Patientförening. Ordf. Tore Nykvist, Lindrotsgatan 23, Örebro.

VÅRMUSSERONEN

en läcker försommarsvamp

När häggen står iblom och de första liljekonvaljerna ha kommit, då uppträder de första vårmusseronerna, en av de intressantaste svamparna i vår flora. Märkligt nog är den mycket litet känd, även av dem, som för övrigt äga god svampkännedom. Visserligen saknas den i vissa landskap, där jordmånen är olämplig, t. ex. Småland med undantag av kusttrakterna.

Vårmusseronen eller hovsvampen, som den också kallas, vill ha fet ängsmark för att trivas, helst med kalkgrund. Därför är den också synnerligen allmän på Öland och Gottland samt överallt i Stockholms skärgård, där öarna ej äro alltför bergiga.

Att kännedomen om svampen är så dålig kan nog bero på växttiden, juni månad, då praktiskt taget inga andra ätbara svampar finnas och följaktligen intresset för svampjakt saknas, dels också på dess egendomliga växtsätt, varom närmare sedan.

Vårmusseronen är en stor art med tjock fot, som i toppen är finluden. Hatten, mycket köttig, är vit eller gulvit, på äldre exemplar ofta fläckig och sprucken, uppgår stundom ända till 12 cm. bredd, men 6 à 7 cm. är nog det vanliga. Skivorna tunna tätt sittande, vita. Smak mild, påminnande om nymalet mjöl. Växer nästan alltid i stora kolonier och bilda då ringar, s. k. älvgångar eller häxringar, som varje år flyttar sig utåt, beroende på att myceliet varje år förflyttar sig för att söka lämpligare jordmån. Dessa ringar eller kroklinjer äro mycket lätta att upptäcka. Gräset är nämligen mörkare och kraftigare än i omgivningen. Men av svampen ser man ej en skymt, den sitter nämligen dold i det höga gräset, men alltid i ytterkanten på ringarna. Att gräset blir mörkare och kraftigare beror på, att svamparna ruttnar ned och därigenom gödslar jorden.

Jag har ibland funnit alldeles kompletta cirklar, men van-

ligen är det endast en båglinje och diametern uppgår stundom där växplatsen är lämplig ända upp till 15 meter. I en enda ring har jag funnit c:a 300 exemplar, så man kan förstå, att det är en verklig högtid, när man hittar ett dylikt ställe. Ut i skärgården har jag ofta sett en variant, som växer helt öppet på mossmark, den är mera gul till färgen och blir sällan angripen av insektslarver, vilket tyvärr är fallet med huvudarten.

Av intresse är vad professor E. Fries skriver i sina anteckningar över de i Sverige växande, ätliga svampar (Upsala 1836) "från äldsta tider räknas vårmusseronen bland de läckraste arter, i Frankrike och södra Europa sättes den vida över vanliga champinjoner, vilka de till utseendet något liknar men hava en starkare och angenämare både lukt och smak. Den synes mer än andra svampar vara hänvisad till vissa platser, varför de också för vissa provinser i Frankrike och Italien utgöra en viktig handelsvara. Därav förklaras att de hittills äro illa beskrivna och som de finnas vid en årstid, då man sällan söker svamp, torde detta vara orsaken varför de i nyare systematiska arbeten nästan saknas".

I olikhet med övriga svampar uppträder ej vårmusseronen periodiskt vissa år (man talar ju om "riskår"), är bara väderleken gynnsam med regn och värme därpå, komma de upp ungefär lika bra varje år. Ej heller behöver man vara rädd att utrota bestånden, även om man skördar varje år. Huvudsaken är att man spar de större exemplaren, vilket f. ö. bör iakttagas vid all svampplockning.

Skall man emellertid hitta vårmusseroner får det inte vara, där det går kreatur. Korna äro fullständigt galna efter dem. De (Forts. å sid. 20)

BOKKRÖNIKA

IRIS UURTO: KROPPENS VISDOM. Översättning av Thomas Warburton. Albert Bonniers förlag. Pris 9:—.

En sådan förening av känslans intensitet och intellektuell klarhet som Iris Uurto representerar i sina romaner är inte vanlig bland nordiska författare, hennes verk har sin styrka i den djupgående och fina insikten i kärlekens väsen och villkor. Så gott som alltid är hennes tema den mänskliga samlevnadens risker och begränsning. Men hon har också gripande ord att säga om den fullkomliga självutgivelsens patetiska möjlighet. Det är det temat hon uppehåller sig vid i sin senast till svenskan översatta roman, "Kroppens visdom". Den har en levande väsentlighet, denna roman, som är så konsekvent och eftertrycklig i sin människoteckning. I kontrast till ett harmoniskt äktenskap, där kontrahenterna så småningom allt innerligare sammanväxer, skildrar Iris Uurto i denna roman ett olyckligt, på besvikelser rikt förhållande, som slutar med den ena partens självmord. "Kroppens visdom" intygar än en gång vilken stor tillgång den finska romanlitteraturen har i en författarinna som Iris Uurto. Med skarpsynt människokännedom förenar hon värme och innerlighet. Hon tillhör den lilla del av författaryrkets representanter som verkligen har ett ärende och som kan uttrycka detta ärende på ett originellt, personligt färgat sätt.

TORA DAHL: SÅDAN HEMLIGHET. Albert Bonniers förlag. Pris 5:50 kr. Tora Dahl har tidigare utgivit ett par av personlig livssyn präglade små romaner. I djursagens form har hon gått till rätta med vår tids massuggestioner och totalitära förhållning: man kommer då samtidslitteraturens historia skall skrivas inte att glömma sådana verk som "Den befriade ön" eller "De sju gånger dömda". Tora Dahls nya bok är en samling berättelser av legendkaraktär, liknelser, sagor och fantasier, ofta har hennes inspirationskälla varit muhamedansk mystik. Sinnrikt och egenartat är det mesta i denna bok, som uppbyggs av en stark idealitet. Tora Dahl har ett psykologiskt mål i sikte, hon vill väcka människor till insikt om sig själva, sitt eget väsens lagar. Hennes parabler och liknelser är skapelser av en särartad och fin människa och konstnär. De borde inte lämnas obeaktade av den litteraturintresserade allmänheten. En sådan bok, som denna bjuder en förfriskande dryck, den har ett hälsosamt och viktigt ärende.

HERBERT FRIEDLÄNDER: EN HJALMAR SÖDERBERG-BIBLIOGRAFI. Albert Bonniers förlag. Pris 18 kr. Denna till Hjalmar Söderbergs minne dedicerade volym är en angenäm överraskning för alla den söderbergska diktens vänner o. beundrare. Den är ett samvetsgrannt arbete, så fullständigt man någonsin kan begära. Där förtecknas inte bara svenska upplagor av Söderbergs i bokform utgivna arbeten, utan också hans översättningar i manuskript, hans teateröversättningar, både de tryckta och otryckta, hans texter i antologier och läseböcker etc. Där får man också en samlad förteckning på hans originalmanuskript och existerande översättningar av Hjalmar Söderbergs verk, vidare hans schackproblem och till slut också parodier och pastischer på Söderbergs verk. Det hela är fängslande nog, försett med belysande utdrag och anekdoter som det ofta är. Här ett prov på Söderbergs milda och graciösa humor. Det handlar om Hjalles väst: "Hr Redaktör! Först nyss har min uppmärksamhet

Från förbundsarbetet

(Forts. från sid 11)

Uppsala län landsting, från Uppsala kafébolag samt från Länsföreningen mot tuberkulos.

Den nya styrelsen fick följande sammansättning: ordf. Sven Lindberg, Skutskär, v. ordf. Axel Zetterberg, Uppsala, sekr. Karl Söderholm, Söderfors, kassör fröken Karin Dansson, Uppsala, vice sekr. Inge Stenberg, Uppsala, K. G. Fogelberg, Uppsala, o. fröken Emy Gardelin Uppsala, med Gunnar Andersson o. Sture Moberg, Uppsala, som suppleanter. Revisorer blevo hrr. B. Karlberg o. G. Forsström, Uppsala, med hrr. E. Törnqvist, Uppsala, och H. Engberg, Skutskär, som suppl.

Styrelsens förslag att sänka avgiften för passiva medlemmar samt om revidering av föreningens stadgar bifölls av mötet.

Årsmötet avslutades med en trevlig underhållning.

MEDELPADS LUNGSJUKA KONVALESCENT-FÖRENING

hade sitt årsmöte fredagen den 17 mars i Folkets Hus A-sal i Sundsvall. Årsmötet var talrikt besökt.

Föreningens ordf. K. Öqvist, hälsade samtliga välkomna. Till ordförande att leda dagens förhandlingar utsågs Helmer Nordström.

Styrelse- och revisionsberättelserna upplästes och godkändes, och den avgående styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet för det gångna året.

Styrelsen fick följande sammansättning: Ordf. Bengt Wedin, v. ordf. Gottfrid Eriksson, kassör F. H. Ångman, sekreterare Nils Thelin, v. sekreterare Artur Sandström. Övriga ledamöter äro Verner Ek och Erik Hage. Nyvalda äro Verner Ek, Nils Thelin och Erik Hage samt ordf. Bengt Wedin.

Till revisorer återvaldes Ivar Eriksson, Svartvik och Konrad Viklund, Sundsvall.

Efter förhandlingarna blev det kaffe med dans under god stämning. Mötets ordf Helmer Nordström önskade föreningen och styrelsen framgång för det kommande arbetsåret.

blifvit fäst vid ett ställe i eder ärade tidnings referat af Dramatiska teaterns insvigning, där referenten säger sig ha sett mig uppträda "i färgrik väst". Saken är icke riksviktig; men då det smärta mig att se mig beskyldd för en taktlöshet, vartill jag icke vet mig skyldig, ber jag få upplysa, att den ifrågavarande västen var ljust grårandig. Utan att med säkerhet våga påstå, att en så beskaffad väst står i sträng öfverensstämmelse med hofceremonielets kraf på en sorgväst, tror jag den likväl icke vara alltför olämplig att gifva uttryck åt den mildt vemodsblandade sorgen hos en enkel medborgare, som icke tillhör hofkretsen." Sådan var han.

IGNAZIO SILONE: BRÖD OCH VIN. Översättning av Karin Alin. Albert Bonniers förlag. Pris 12:50 kr. Det är egentligen förvånansvärt att Ignazio Silones berömda antifascistiska skildring. "Bröd och vin", inte tidigare blifvit tillgänglig för svensk publik. Författaren, som är född 1900, har i Schweiz upprättat sin arsenal, vars vapen varit riktade mot den diktatoriska hydran. Det är inte för mycket sagt, då man kallar hans roman "Bröd och vin" en storslaget åskådlig skildring av de italienska lantarbetarnas förhållanden under den nu snart tilländalupna fascistiska eran. Humor och intelligens utmärker framställningen, som naturligtvis ställer oss för ögonen många tragiska händelseförlopp. Allting bär i en bok som denna livets färg: där finns inga döda eller konstruerade partier.

Johannes Edfelt.

GÖKEN, en underlig och sympatisk sångare

I de jublande vårmelodier som ljuda i skogar och hagar, har nu även göken, en av fågelvärldens mest underbara och sympatiska sångare, stämt in med sitt ku-ku! ku-ku! Och under de korta sommarmånaderna får vi åter lyssna på dess melodiska toner uti skogar och hagmarker. Hör göken! ropa vi när vi höra dess första ku-ku!, och när vi sedan höra de välkända tonerna, stanna vi för att lyssna. Ty det märkliga är, att huru enkla och enahanda dessa toner är, tröttna vi aldrig på att lyssna på dem, och med varje vår hälsa vi med samma intresse denne sångares ankomst. Det finns nämligen knappast någon mer i den vingade sägenomspunnen, och sedan urminnes tider har han varit föremål härlighet i sin sång, som göken. I de två tonerna, ku-ku! ku-ku!, som jublande ljuder emot oss från skogsbyn och hagar, ligger mer än i någon annan fågelton, den nordiska sommarens strålende sol, dess klarblå himmel, dess doftande blommor och gröna fält och skogar förborgade. Och dessutom är göken den enda fågel, vars toner fullständigt överensstämmer med våra musiktöner.

Är göken underlig som sångare, är den det även i annat hänseende, då den som fågel betraktad är den mest besynnerliga bland alla Nordens fåglar, då hans livsföring är helt olika övriga fåglars. Genom detta har han mer än många andra fåglar blivit sägenomspunnen, och sedan urminnes tider har han varit föremål för människornas fantasi. En urgammal föreställning, vilken bl. a. Aristoteles förfäktade i sin Djurens historia, är att göken efter sångtidens slut förvandlas till hök eller falk, vilken sedan rovgirigt jagar efter byte. Denna falska föreställning lever för övrigt ännu kvar på en del platser, särskilt bland de gamla.

Göken (*Caculus canorus*) är till färgen på översidan blågrå, på undersidan framtill askgrå, baktill vit med svartgrå tvärband. Den har spetsiga vingar, lång stjärt samt svagt böjd näbb. Under flykten som är mycket snabb, får göken en viss likhet med falken eller en mindre hök, och det är säkerligen detta som givit anledning till den förut nämnda föreställningen, om gökens förvandling till hök. Skygghet och flyktighet hör vidare till gökens utmärkande drag, varför det är mycket svårt att komma i hans närhet. Skyggheten gäller dock icke enbart människorna, då han visar skygghet för allt annat levande i naturen, och till och med från sitt eget släkte söker han isolation. Ensam jagar han under största delen av dygnet fram efter föda, vilken har en mycket stor plats på programmet. Göken är nämligen mycket glupsk, och av insektslarver, vilka utgör hans huvudsakliga föda, absorberar han till och med sådana, som på grund av sin giftiga beskaffenhet ratas av andra fåglar. Genom detta är göken en mycket nyttig fågel, då utan hans glupska ingripande många giftiga spinnare skulle bli kvar och föröka sig, och därigenom bli verkliga faror för skogarnas hälsa. Endast en enda timmes sömn mitt på natten är tillräckligt, för att göken på nytt skall kunna ägna en dag åt jakt efter föda. Och denna rastlösa jakt pågår också under hela dagen, med undantag för de stunder, då han låter sina toner ljuda från toppen av något högt lövträd. Utan rast och ro flyger han så fram från träd till träd, äter och sjunger och äter igen.

Endast en gång bryter göken sin självständiga isolation, nämligen i parningstiden, och lidelsefullt går han nu in för att finna ett föremål för sitt svärmeri. Lika temperamentsfull som göken

Gökhonan i färd med att värpa i främmande rede. Ägget i näbben har hon stulit ur värdfolkets bo.

är i andra hänseenden, är han det även då det gäller parningsdriften, och han är försatt i ett vansinnigt rus så länge parningstiden varar. Han genomströvar utan uppehåll det område där han föresatt sig att finna den åtrådda honan, då han överallt misstänker rivaler, och sången ljuder under långa stunder med en passionerad glöd, så att rösten ofta slår över.

När en gökhona svarar på hanens rop med sitt "jickickkick!", vilket inledes med ett knappast hörbart knarrande ljud, lämnar hanen ögonblickligen sin plats och ropar ett kraftigt "gogohogogoh!", vilket följes av ett ännu kraftigare "hoavavava!", samt ilar iväg åt det håll där han hört honans rop. Denna upprepar sitt "jickickkick! jickickkick!" och hanen svarar ånyo med sitt "gogohogogoh!" och det efterföljande "hoavavava!". Det är dock icke säkert, att den gökhane som först varit ute på giljarsträt efter den sköna, får vara ensam om att tjasas av hennes kärleksrop, då snart alla gökhanar som finns inom hörhåll, svara därpå. Genom honans upprepade rop försättes snart hanarna i kärleksraseri, och storma fram för att först komma fram till den tillbedda. Ibland kan några av rivalerna drabba ihop till tvekamp om den tillbedda, medan de ibland i sin kärleksyra glömma bort de andras närvaro. De ivrigaste tillbedjarna bli till sist de som får glädja sig åt gökhanans gunst. Honan som är

lika upphetsad som sina tillbedjare, är dock icke nöjd med endast en tillbedjare, utan består sig i de flesta fall med flera sådana.

Föräldraskapets ansvar är emellertid icke stort hos vare sig gökhanan eller gökhanen. Hos hanen upphör det med parnings-tidens drift, medan honans ansvar sträcker sig så pass mycket längre, att hon skaffar fosterföräldrar åt de kommande ungarna. Göken bygger nämligen icke liksom andra småfåglar ett bo eller rede, där äggen utruvas, utan gökhanan smusslar in äggen i redena hos olika småfåglar, vilka sedan ovetande få utruva äggen och uppföda ungarna. Gökhanan antogs förr lägga endast ett ägg, men iakttagelser har visat, att hon lägger upp till 20 och 22 ägg varje år. Äggen äro mycket små i förhållande till honans storlek, och färgbeteckningen på desamma varierar märkligt nog, efter den fågelarts ägg där gökägget placeras. Endast ett ägg lägges i varje bo eller rede, och för att de blivande fosterföräldrarna ej skall märka någonting, lägger gökhanan dit ett i det närmaste lika stort och lika tecknat ägg, som respektive fåglars egna ägg, och helt naturligt smusslas det dit då fågel-mamman för någon stund är borta från boet. 162 olika fågelarter äro kända som fosterföräldrar för gökungar, men det är ej utslutet att ännu fler fått tjänstgöra som sådana.

Genom sitt äggsmissleri är göken illa omtyckt av småfåglarna, och dessa försöka genom att skrikande flyga omkring honom, köra bort honom då han kommer i närheten av deras bon. Göken försvarar sig så gott han kan, men inför den småfågelskara som i de flesta fall drar samman vid dylika tillfällen, måste han till sist taga till flykten.

Gökungen som snart tittar fram ur ägget, är en ful och klumpig varelse. Den är svartmuskig med ett oformligt stort huvud

Den lilla ängspioplärkan har ett ständigt sjå att mata den allt glupskare gökungen.

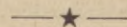

Här matas gökungen av en sävsångare.

ur vilket ett par stora ögon titta fram. För det stackars fågel-par som fått ett gökäggs insmusslat i sitt bo, är det en hel tragedi när de upptäcka ett dylikt monstrum bland de annars välskapade ungarna. Och mindre blir den ej sedan de upptäcka med vilken glupsk aptit den är begåvad. De stackars fosterföräldrarna få ingen ro för gökungens skrik efter föda, och de andra småkräken i boet får noga se sig om, så den fule gökungen icke tar beslag även på det som blir dem tilldelat. Genom sin glupskhet växer gökungen fort och på endast tre dagar har den fördubb-lats i storlek. Genom sin storlek undantränger han snart sina mindre fostersyskon, vilka få all möda att kunna hålla sig kvar i boet. Många småfågelungar har på detta sätt trängts ur boet, och fått släppa till livet för den baldre inkräktarens skull. När gökungen blivit så stor att han inte ryms i boet längre flyttar han ut på närmaste trädgren, och där fortsätta nu fosterföräld-rarna matandet, till dess gökungen blivit flygfärdig, och sålunda själv kan bidra till sin försörjning. Och när gökungen sedan lämnar fosterföräldrarna, kanske de stå där ensamma, då deras egna ungar utträngts och dödats av den glupske gästen. Det blir ofta det tack de får för sin möda.

Redan i augusti börjar göken flytta, och har han ej förut känt något ansvar för sina barn, gör han det ej heller nu. Hannarna styra först sin kosa mot södern och därefter komma honorna, medan ungarna få komma efter så snart vingarna kan bära dem på en sådan färd. Och fastän deras långa färd går över nejder där de förut icke färdats, taga de aldrig miste på färdriktningen. Detta är ett verkligt mysterium på vilket forskarna ännu icke kunnat finna någon lösning. Och lika svårt som det varit, att finna en lösning på detta mysterium, har det varit att kunna angiva någon grund för gökens underliga häckningsparasitism, vilken är ensam i sitt slag inom den högre djurvärlden.

Dir.

Ny skärmbildskampanj i Blekinge. Svenska national-föreningen mot tuberkulos planerar att starta en ny skärmbildsundersökningskampanj i Blekinge.

Avsikten därmed är att vinna erfarenhet, som man sedan hoppas kunna begagna sig av om några år då hela vårt lands befolkning skall undersökas på liknan-de sätt. Hela kampanjen beräknas dra en kostnad av sammanlagt 15 milj. kr. och pågå i tre år.

Nationalföreningen kommer att för ändamålet be-gära anslag av riksdagen.

Rudolf Värnlund:

BARNET SOM BLEV BORTA

Just när jag, vid tolvtiden på dagen, gick ut för att ta min vanliga promenad stod där en herre utanför det provisoriska planet kring Björns trädgård och kikade mellan spjälorna dit in till lekplatsen, där barnen stojande sprungo omkring. När detta hänt fyra dagar å rad började jag fatta intresse för honom. Jag såg honom bara bakifrån eller halvt från sidan. Men han hade ovanligt korta armar, vilket gav honom ett egendomligt förkrympt utseende. "Han måste vara bra barnkär", tänkte jag. Mina tankar sysslade alltför mycket med honom, och när jag närmade mig platsen, där han brukade stå, greps jag av en orolig spänning, en slags omotiverad rädsla för att han kunde ha försvunnit. Den sjunde dagen såg jag hans ansikte. Det tillhörde en frisk, fast måhända något överkänslig människa på omkring fyrtio år. Men det hade ett sällsamt uttryck av spänning, intensiv väntan och begynnande hopplöshet, av exalterad energi och djup trötthet; det såg sannerligen ut som hade han stått på samma plats i minst sju veckor och väntat på att något skulle ske, av vilket hela hans existens, hans framtida lycka, var beroende, och som började han nu tvivla och resignera, inseende, att hoppet aldrig skulle uppfyllas. "Kanske han väntar på nå-

gon jungfru som brukar gå hit med sitt herrskaps barn", tänkte jag. Den åttonde dagen stannade jag bredvid honom och sade, såsom en sysslolös människa helt tillfälligtvis talar till en främling:

— Det är roligt att se lekande barn, det ger ett så starkt intryck av omedelbarhet och friskhet . . .

Han ryckte till och gav mig en plågad blick. Det såg ett ögonblick ut som tänkte han, i panisk rädsla, springa sin väg. Men så blev han stående, granskade mig nervöst några sekunder, och flyttade sig plötsligt närmare.

— Jag ser efter en liten pojke, sade han med jäktat tonfall i rösten, efter en sex, sju års pojke med vit stickad mössa och grön rock! Kan ni se någon sådan pojke därinne?

Jag såg efter och upptäckte ingen pojke i vit mössa och grön rock, men innan jag hunnit tala ut tog han ordet ur munnen på mig:

— Nej, nej, det finns ingen, absolut inte! Han har inte kommit tillbaka!

Och så i nästan ilsken ton:

— Hör ni, varför går ni med käpp? Det är dumt! Folk borde aldrig gå med käppar!

Förvånad över det plötsliga anfallet svarade jag beskedligt:

— Men jag tycker om att gå med käpp . . .

Då kom han alldeles inpå mig, så jag kände hans varma andedräkt sopa mot ansiktet. Hans ögon gnistrade.

— Gå inte med käpp, säger jag! Lägg av den, kasta bort! Nej, nej, kasta inte bort den, för man vet ju aldrig . . . bränn upp den i stället!

Han grep mig i iveren i rockslaget och ruskade mig.

— Hör ni inte, sade han enträget, lyd mitt råd innan det blir för sent! Det blir ert fördärv att gå med käpp, det medför bara ont . . .

— Såna dumheter, avbröt jag, var god och släpp min rock!

Han släppte mig och drog sig några steg bakåt. Det verkade som sjönk han ihop en smula, förkrossad och resignerande för att han misslyckats i ett gott uppsåt. Han stod tyst en stund och stirrade åter in till lekplatsen. Han suckade smärtsamt, flera gånger. Men då jag, gripen både av dunkelt medlidande och förvåning, stod kvar, vände han sig långsamt till mig och sade:

— Jaså, det är dumheter, ni säger att det är dumheter? Men hör på mig!

*

— Jag talar av erfarenhet, ty jag har älskat att gå med käpp, och en tid för inte alls länge sen förresten funderade jag till och med på att skriva en avhandling, förstår ni, om käppens betydelse för mannen! Jag har alltid tyckt om att göra långa promenader. Det var en vana, som blev till kärlek hos mig att ha käpp med mig. Jag uthärdade inte att sakna den. De få gånger jag glömde den kände jag mig som bara halv människa. Ni hör ju: det var en passion hos mig! Jag hoppas för ert bästas skull att det inte är likadanat med er! Och är det på väg att bli det, så hejda er i tid, ta en varning från en som lider mycket, och hejda er i tid och bränn upp käppen!

Men till saken! Jag fyllde fyrtio år den tjugonde mars. Under ett halvt år längtade jag till den dagen, ty jag tänkte ideligen, förhoppningsfullt som andra brukar tänka på ett stundande möte med en fästmo: Till min fyrtioårsdag kommer mina vänner att presentera mig en ny käpp! Jag var så viss därom att jag redan började vantrivas med min gamla. Man längtar ju ibland efter ombyte, som ni kanske vet. Den adertonde råkade jag av en händelse gå upp på vinden och rota i avlagt skräp och kasserade kläder. Plötsligt hittade jag också min fars gamla käpp, vilken jag spart i många år, men glömt bort. Det var en vanlig enkel käpp, ursprungligen gul, men nästan svartnad av ålder, och mycket tung; det var en riktig vardagskäpp så att säga, precis en sådan som en gammal sparsam man tycker om att släpa med sig och slamra i trapporna med. I min glädje över att jag hittat den tyckte jag att den passade mig när jag gick ut på förmiddagen. Det var en dårskap, en vanvettig dårskap . . .

Den första halvtimmen gick an, men sedan. Nej, jag kan inte skildra hur jag led! Om ni tänker er att en man föreställer sig att han gått ut med sin egen hustru och plötsligt upptäcker att det är en vilt främmande kvinna, en kvinna, som han först skäms för och sedan gripes av hat till, han för under armen, så får ni en bild av mina känslor! Käppen var först för kort, sedan även för tung; den låg dåligt i handen, den följde liksom inte med mig, den blev nästan ett levande, fientligt väsen, som jag tvingats släpa med mig och inte kunde få bukt med. Jag visste inte var jag skulle göra av den, jag kämpade förgäves med den. Och hela min promenad var förstörd, det vackra vårvädret var förstört, mitt goda humör fördärvat. Slutligen måste jag i full-

komligt raseri vända om hemåt mycket tidigare än jag tänkt mig. Och när jag kom hit, när jag kom hit . . .

Ja, jag kastade käppen över planket här! Jag visste ju inte vad som skulle hända, jag kunde inte ens drömma om vad som skulle hända! Om ni reflekterar det allra minsta så måste ni erkänna att vi aldrig förmår blicka in i framtiden och se konsekvenserna ens av våra minsta och obetydligaste handlingar. Och jag kastade min fars gamla tunga käpp över planket här! Barnen lekte därinne, precis som nu. Det låg snö kvar borta i vrån i skuggan, av husen, men därinne på lekplanen var marken torr och fin, och sanden lyste vit i solgasset. Några kvinnor satt och solade sig på bänkarna. Det var minst trettio barn därinne. De äldsta spelade kula, de yngre skrapade bara i sanden och tycktes vara belåtna med det. Men så fanns där några sex- och sju-åringar, som sprang omkring efter varandra och skrek livsglatt. Ja, ni har rätt i det där ni sa för en stund sedan: det ger ett så starkt intryck av omedelbarhet och friskhet att se lekande barn! Det tyckte jag med. Jag stannade här sedan jag kastat min fars gamla käpp. Jag blev riktigt munter igen när jag såg ungarna syssla och fara omkring därinne. Rätt vad det var hade de fått tag i käppen. De höll i den, två tre stycken i taget, och skenade omkring och utstötte vilda tjut och besynnerliga läten. Jag vet inte vad de skulle föreställa, kanske tåg, flygmaskin eller hundkoppel; det gör ju också detsamma, jag blev i alla fall ännu gladare. Se där, tänkte jag, alltid nån användning för det gamla skrälet! Jag stod här en lång stund, jag tänkte på barn, jag började drömma, ser ni; sånt händer även när man är i min ålder! Men plötsligt var det en pojke, en liten en i svart mössa och grå byxor, som hade käppen, som tycktes vara lika stor som honom. Han sprang omkring planen och viftade i högsta hugg. De andra var efter honom, de ville hålla i de också, de kom närmare och närmare. Och den allra främsta av de andra, det var han, pojken *i vita mössan och gröna rocken!* Nej: titta inte efter honom mera, han finns där inte! Den andre, som flydde, vek undan, en gång, två gånger. Jag tror inte han ville slå, men han höll käppen högt över huvudet och den var för tung för honom, den var en gammal mans solida vardagskäpp, och den föll med all sin tyngd i pannan på pojken, som kom bakom honom!

Så låg han där i sin vita mössa och gröna rock på den lysande sanden. Barnen kom fram och tittade. De ropade något namn, de trodde han 'lekte död'. Jag trodde också att han lekte 'död', fast jag visste hur tung min fars gamla käpp var. Men till sist kom en kvinna fram och när hon fick se på pojken, skrek hon till; hon skrek och lyfte upp pojken, hon tryckte honom intill sig och rusade i väg bortåt utgången! Jag har inte sett dem mera; de kommer inte tillbaka. Jag gick hit på natten och tog käppen med mig; jag brände upp den, jag brände upp min egen käpp, som jag haft i tolv år, jag brände upp den nya, som jag fick av mina vänner den tjugonde. Men pojken i den vita mössan och gröna rocken kommer ändå inte tillbaka. Varför kommer han inte tillbaka? Det är ju så vackra dagar nu! Kommer han inte därför, att han inte bara *lekte död*? Eller ser ni honom därinne kanske, ser ni hans gröna rock där bland de andra barnen?

— Nej, svarade jag, det gör jag verkligen inte. Men kanske han bytt kläder.

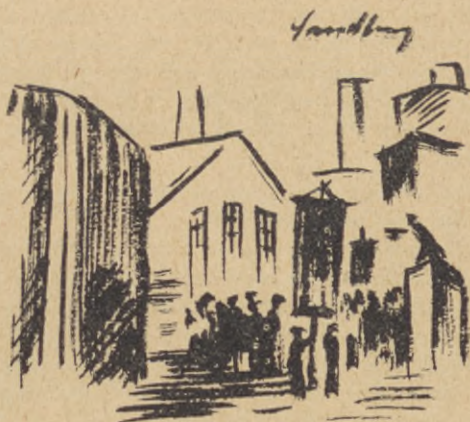
Då vände sig den egendomliga mannen bort, som om han föraktade en sådan löjlig tröst. Hans nacke darrade.

Under de följande två dagarna såg jag honom alltjämt stå vid planket och kika in mellan de stora springorna; Han verkade mer böjd och mera förkrympt än förut, och det spända, väntan-

(Forts. å sid. 25)

Helmer Grundström:

EN HISTORIA OM UTVECKLING

Då bilarna slog ut hästskjutsarna skrattade han inte som de andra, skadglatt och dumt; han köpte i stället nödvändiga bilreparationsgrejor. En rödmålad bensintank sköt upp och Lacksell blev allt mer intresserad för motorer.

— De är framtiden, sa han.

Många av grannarna skrattade åt honom.

— Ja, se Lacksell han har då sina idéer, tyckte de.

Efterhand tvingades de att ge honom rätt. Jonsson från Skogsnäset som varit den driftigaste forbonden och bland annat haft fem hästar samtidigt, sålde dessa och skaffade sig bil. Han fick snart övertaget mot dem som envisades att hålla sig med hästar och snart måste dessa följa hans exempel. Nu blev konkurrensen en annan. Det behövdes inte lika många lastbilar som hästar och följaktligen blev en del utan last. Varorna hämtades vid den lilla järnvägsanhalten och kördes sex mil till Åheden, som var ett något större samhälle men som saknade järnväg. Där växte i stället upp en busscentral och samhället blev längre fram en av postdiligenstrafikens stora knutpunkter. Därifrån gick motorlinjer ut åt olika håll och Lacksells verkstad fick allt bättre anseende.

Förr, då Lacksell endast var en enkel smed, smidde han knivar. Vassare knivar fanns inte i hela Norrland. De blev kända överallt. Det var korta bredbladiga knivar med mörka mazurkaft. Då bilarna blev allmänna hann Lacksell inte längre smida knivar. De som redan fanns blev därför eftersökta och det var ofta en ära i att bära en sådan kniv.

Under tiden gjorde arbetarrörelsen sin frammarsch. Den nådde Skogsnäset och Lövås. Dessa byar låg i Grans socken. Gran hade länge styrts av en klick skogsinspektorer, ett par diversehandlare, prästen och länsman. Under den 40-gradiga skalans era härskade de enväldigt. Denna upphörde emellertid och nya vindar blåste. En dag kom en agitator till Gran. Han nekades lokal, men det var sommar och han ordnade därför mötet på landsvägen. Länsman sökte stoppa det, men det gick inte. Agita-

Mitt mellan de två byarna Lövås och skogsnäset låg smedjan. Dess ägare var den svartmuskige Lacksell. Han var av vallonsläkt och hade en dag sökt sig upp till skogslandet. Ingen av byarna var stor nog för en smed av hans skicklighet, alltså byggde han smedjan mellan dem. Det gick bra, han hade fullt upp av arbete och forbönderna rastade ofta för att få hästarnas hovar omsedda.

Första åren var Lacksell ensam, men en dag gifte han sig med en lång smärt flicka från Lövås.

Betty hette hon och höll hemmet i gott skick, var skötsam och tog väl reda på smulorna. Med tiden fick de fem barn, tre pojkar och två flickor. Pojkarna var mörka som fadern, men flickorna fick moderns ljusa drag. Smedjan gick allt bättre och Lacksell byggde så småningom ut den till verkstad, skaffade sig ett par hantlangare och följde med utvecklingen.

torn var hetsig, giftig och slagfärdig. Men han visste vad han sade och fick arbetarna med sig. En av de första som offentligt deklarerade sin anslutning var Lacksell.

Länsman rasade

— Ja ska se till att du kommer härifrån redan i veckan! röt han.

— Försök me de, svarade Lacksell lugnt.

Han var inte blyg och lät inte skrämna sig. Länsman måste också ge sig. Det var svårt att komma Lacksell till livs därför att han stod på egna ben. Han var skuldfri, skötte verkstaden utmärkt och hade gott anseende. De andra arbetarna skulle länsman lyckats bättre med. De var fattiga, pinta, drogs med skulder och behandlades med godtycke av inspektorerna. Det var dessa Lacksell bemödade sig att få med.

— Kom ihåg att ni inte har nåt att förlora, sa han. Låt inte skrämna er.

De vred oroligt sina hattar mellan de valkiga händerna.

— Ja ja, vem vet, undrade de.

Det var inte lätt för dem att frigöra sig från decenniernas slaveri. De kände blacken om foten. Striden mellan Lacksell, som efter agitatorns avresa utsetts till arbetarrörelsens representant, och arbetsgivarna var också hård. Om det varit någon annan än Lacksell som ställt sig i spetsen hade inspektorerna säkert segrat; åtminstone för tillfället. Lacksell gick det inte komma åt. Och arbetarna lyssnade till honom.

Efter två år hade Lacksells agitation krönts med viss framgång. Han hade bildat en arbetarkommun i Skogsnäset och i Lövås var en under förberedande. Och så kom den maj då första demonstrationen sattes i gång. Länsman gjorde allt för att hindra den. Det misslyckades och klockan åtta på morgonen marscherade 134 man genom Grans samhälle. Lacksell först, bärande ett rött standar. Talare hade sänts upp nerifrån landet och nere vid kyrkstallarna höll han tal. Intresset var stort och spänningen mellan de två intressegrupperna var stark. Diversehandlingarna kunde inte kuva sin nyfikenhet. De måste ut och se hur det gick. Måna om kunderna ville de inte heller utmana arbetarna för mycket. Det var bättre knäcka dem med kreditposterna.

Efter talet sjöngs "Arbetets söner" och "Internationalen" varefter kollekt upptogs. Ett tjugotal nya medlemmar anmälde sig och Lacksell fick i uppdrag att bilda kommun i Lövås. Den blev till fjorton dar efteråt.

Allt detta skötte Lacksell mönstergillt. Samtidigt försummade han inte verkstaden. Han stod där sina tio timmar och först efteråt gav han sig ut till arbetarna.

Skogsinspektorerna försökte kläcka en plan för att störta honom. Det misslyckades. Han var för stark. Och slutligen resignerade de, inseende det lönlösa i att kämpa mot själva utvecklingen.

Och så kom den tid då Kooperationen bröt in över skogsbyarna. Lacksell var även här förutseende. Han satte sig i spetsen för den nya aktionen och på mindre än tre år fanns det kooperativa affärer i varje by i Gran.

Nu fick Lacksell diversehandlingarna mot sig på allvar. De organiserade kampanjer mot honom, fick en ortstidning att engagera sig och det blåste ett tag verkligt hårt.

Betty var ängslig och orolig.

— Va' tjänar de' till att hålla på så där? undrade hon.

Lacksell skrattade.

— De' är inte mitt fel, svarade han lugnt. Ja' förstår inte själv varför dom skäller.

— Kan du inte låta bli föreningslivet å nöja dej me verkstan? rådde hon.

Värmusseronen (Forts. fr. sid 13)

vädra dem på långt håll och tycks instinktvist hitta tillbaka till sina gamla ställen och slicka i sig rubb och stubb.

En annan fördel är, att man ej behöver vara rädd att göra förväxlingar med andra svampar. Visserligen finns samtidigt den fjunskivliga musseronen. Den växer emellertid mera spridd Hatten är tunnare och skivorna dessutom sammetsfjuniga. Den är värdelös, men ej giftig, varför man ej behöver sända efter doktorn, om man tagit fel. Nejlikbroksvampen, i ock för sig en god matsvamp, växer också samtidigt, likaledes i ringar. Den är emellertid på grund av sin litenhet, hatten uppgår nämligen endast till några cm., av föga värde.

Liksom en hel del värväxter framkommer värmusseronen stundom även om hösten, men aldrig i sådana mängder, som om våren.

Av det sagda framgår tydligen, att vi här har en tillgång, som föga beaktats hittills. Det finns knappast någon svamp, som man på en utflykt kan skörda så mycket av som värmusseronen. Man ser den ganska sällan saluförd men priset brukar vara rätt högt, i Stockholm år 1943 var noteringen 2,50 — 3:— kr. litern, så att man kan förstå, att det lönar sig att plocka värmusseroner.

Erik Lindblom.

Men här fick hon inget medhåll. Och eftersom hon själv inte var säker på vart det bar hän beslöt hon sig för att se tiden an. Lyckades han klara sig var ingen skada skedd.

Han klarade sig.

Häromsistens fyllde han 60 år. Han driver fortfarande verkstaden. Men han är dessutom kommunalfullmäktiges ordförande. Och han sköter klubban i fattigvårdsstyrelsen samt i Lövås-Skogsnäsets arbetarkommun. Det finns numera inte en i socknen som inte ger honom sitt erkännande. Prästen, som är en annan än den som fanns vid genombrottet, rådgör ofta med honom. Det är andra tider nu i Grans socken. Arbetarna äro organiserade, fackligt och politiskt. Socknen går framåt. Där har på sista tiden växt upp omkring 200 arbetarsmåbruk. Små, trevliga rödmålade hus.

På högtidsdagen uppvaktades Lacksell av kommunens styresmän samt av vänner och bekanta. Det var en vacker dag. Söndag. Solen sken. Och Betty hade sitt bästa humör. Barnen, som nu äro stora, kände sig lyckliga över att ha en så duktig pappa.

Vad Lacksell tänkte innerst inne gav han inte uttryck åt. Han tackade för hyllningarna, manade till fortsatt arbete och sade något om att hålla idéernas fana högt. Då ortstidningens platskorrespondent, som också infunnit sig i sin nya Ford, frågade efter orsaken till hans framgång, svarade han:

— Jag har arbetat.

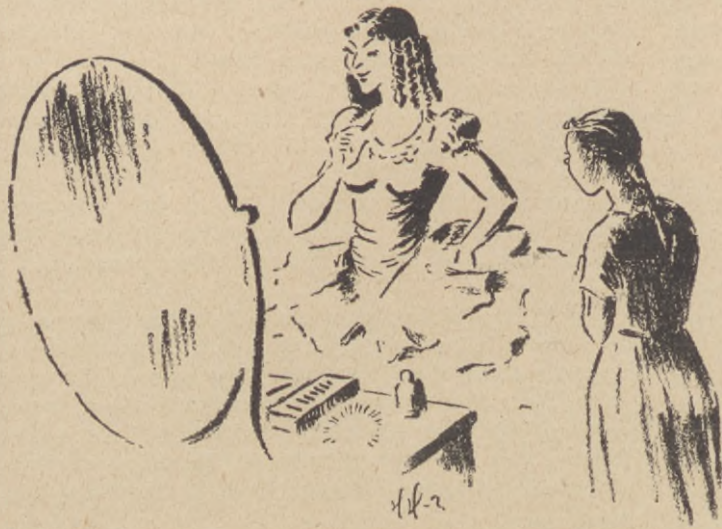
— Men de' är väl inte allt? undrade korrespondenten.

— Nej, svarade Lacksell. Jag har också lyckats. Mer än jag förtjänt.

Därmed var intervjun slut. Och den räckte. Om Lacksell är för resten bara att tillägga att han endast är en av de många tusen som utgöra kärnan i vårt lands befolkning. Han har lyckats hålla sig oanfrätt. Och det är inte det sämsta.

Men han är inte bara en utmärkt kämpe inom arbetarrörelsen. Han är en god smed också och en skicklig bilmekaniker.

Ester Sjöblom:

KAMELIA- DAMEN

Den okända ljuvliga doften. Första gången den strömmade Gunnel tillmötes och berusade henne med sin sötma var hon inte mer än sju år. Hon bodde med sina föräldrar och syskon i en gul fyrafamiljsvilla utanför Stockholm. Det var ett obeskrivligt fult hus, men lövträden som växte runt omkring bäddade in det i sin barmhärtiga grönska.

Alla familjerna i huset hade barn. Alla utom fru Hanson. Hon var en helt ung kvinna och bodde i samma trappuppgång som Gunnels föräldrar. Hennes man hade drunknat en gång under en simtur. De hade knappt varit gifta ett år och den lilla fruns sorg blev stor. Hon skaffade sig emelertid sysselsättning på en fabrik inne i staden. Varje morgon åkte hon in till sitt arbete, och varje kväll kom hon hem trött igen till sin lilla tysta lägenhet. Hur ensamt och tomt var inte hennes liv.

Fru Hanson gällde för att vara litet förmer än de andra kvinnorna i huset. Gunnel tyckte att hon var så vacker. Vilket hon säkert var också jämfört med de andra kvinnorna, som var utsläpade av tungt arbete och många barnsångar.

Barnen höll till på den stora gårdsplanen och lekte. Ibland om kvällarna kunde det hända att de blevo inropade till fru Hanson. Hon tyckte mycket om barn. De visade henne sina leksaker och talade om vad de hade haft för sig hela dagen. Fru Hanson hörde intresserad på. Hon var ju så ung, och det var väl inte alldeles säkert att hon slutat leka med dockor innan hon gifte sig.

De gick gärna ärenden åt henne, bar in vatten och ved eller sprang till handelsboden. Den lataste unge blev flink och villig när fru Hanson riktade sina blå, bedjande ögon på honom. Och så vankades det alltid belöning för de utförda tjänsterna. Vanligen i form av karameller. Fru Hanson hade en stor glasburk i köksskåpet. Den stod därinne, skimrande i alla regnbågens färger, ett mål för ungarnas sknikna drömmar. Ibland ryktades det att burken var förtrollad. Hur mycket det än tullades tycktes det aldrig taga slut.

En söndagsmorgon när Gunnel vaknade satt hennes mor på sängkanten.

— Det var bra att du vaknade, sade hon.

Gunnel for upp. Själva det faktum att hennes rastlöst arbetande mor satt sysslolös var i högsta grad oroande. Nå-

got sådant hade aldrig hänt förr. Det kom henne att ana det värsta.

— Du skall med fru Hanson till stan, sade modern. Hon var här i går kväll och bad om det sedan du somnat.

Gunnels hjärta hoppade av glädje. Hon tog ett skutt ur sängen och uppförde en vild krigsdans på de randiga tras-mattorna.

— Du får skynda på med tvättningen och påklädningen. För resten skall jag hjälpa dig så det blir ordentligt gjort.

Hon tog ett stadigt grepp i Gunnels arm och ledde henne fram till diskbänken. Här gnodde hon hennes ansikte med vatten och grönsåpa samt polerade efter med den grova handduken till huden sved som eld. Håret, som vattenkam-mades för att ligga slätt och lydigt, flätades i en liten stenhård fläta i nacken. Den jublande glädjen dämpades något när den urblekta musslinsklädningen skulle på.

— Den är inte vacker, protesterade Gunnel.

— Vacker. Hennes mor såg upp med ett förtvivlat uttryck i ansiktet. Tröste mig för dig barn som är så liten och redan tänker på kläder och sådant trams. Jag förstår inte vem du brås på. Inte är det då mig det är säkert!

— Alla andra barn... började Gunnel försiktigt medan hon strävade med några envisa knappar som bara ville gå upp.

— Alla andra, alla andra. Du gör mig tokig med ditt tjat! Vi är fattiga och det är då inte något brott. Bättre att vara fattig med heder, än rik med skam, sade modern medan hon knöt sidenbandet i en stor ögla i vänstra sidan.

Gunnel kvävde en upprorisk tanke på att det i alla fall säkert vore roligare att vara rik. Det var inte värt att reta mor. Då kunde hon vara i stånd att förbjuda stadsbesöket. Liknande saker hade hänt förr.

En halvtimme senare gick hon ner till spårväghållplatsen med sin lilla hand hårt slutet i fru Hansons. Modern stod på trappan och vinkade så länge hon såg dem. Hon var röd i ansiktet och verkade orolig.

Högtidlig till mods vandrade Gunnel vidare. Hon var överlycklig över att gå här med den avgudade fru Hanson. Vad hon var vacker och fin! Hon var klädd i en blus av en obeskrivlig rosa färg, grå kjol, vita strumpor och skor. På

huvudet hade hon en stråhatt, ett underverk med violknippor och smala band som fladdrade käckt i vinden.

De åkte med spårvagnen. Sjelva staden gjorde inte något djupt intryck på Gunnel. Hon hade varit där förut. Gatorna var tomma och tråkiga så här på söndagsmorgonen. Dessutom gjorde gatstenarna ont i hennes fötter, som var vana att gå på mjuka gräsmattor.

De hamnade på Skansen. Djuren där uppväckte Gunnels hänförelse. En lång tid därefter umgicks hon med planer på att skaffa sig något liknande när hon blev stor. Fru Hanson var uppsluppen som en barn. Hon köpte ballonger och glass, en för Gunnel okänd läckerhet.

När de besett alla djuren gick de bort till en liten servering. Där tog fru Hanson upp smörgåsar ur sin väska. Vilka smörgåsar! Gunnel hade aldrig sett på maken. Med en känsla av medömkan tänkte hon på sin mor, vilken aldrig hade någonting annat att lägga på det knalliga brödet än bräckerkorv. Men fru Hanson kanske inte var fattig. Gunnel blev förvirrad. Modern talade ju alltid om hur hedersamt det var att vara fattig. När hon beskrev rikt folks alla bekymmer lät det som om endast de fattiga levde ett lugnt och sorgfritt liv.

Men här satt nu fru Hanson, och hon tycktes inte vara ledsen alls, fast hon hade både skinka och ost på sina smörgåsar.

När de hade ätit sade fru Hanson plötsligt:

— Om vi skulle gå på teatern.

— Teatern? Gunnels ögon stod runda av häpnad. Hon hade inte den ringaste aning om vad teater var för någonting.

Fru Hansson förklarade:

— Det är som när ni barn leker. När ni låtsas någonting. Fast här är det vuxna människor. I dag på middagen leker de någonting som heter "Kameliadamen". Jag vill så gärna se det.

Vuxna människor som lekte. Gunnel hade aldrig hört på maken. Hemma arbetade alltid de vuxna.

Tankfull följde hon fru Hanson som tyst gick över gatorna. Det hade kommit något nytt i hennes ansikte, som Gunnel inte förstod.

De kom fram till ett stort hus. En bred trappa ledde upp till glasörrarna. Fru Hanson sköt upp dem och ledde in Gunnel. Hon stannade och såg sig omkring. Vad här fanns mycket att se på. Fullt av människor som pratade och skrattade. Tavlor, ljuskronor och glimmande halsband.

Gunnel kunde inte låta bli att oro sig för sin klänning. Den var allt annat än vacker, fläckig och kladdig av glass. Men fru Hanson tröstade henne.

— Ingen tänker på det, sade hon. Och Gunnel älskade henne därför att hon var så vänlig.

Ljuset i salongen släcktes, ridån gick upp och spelet började. Gunnel förstod inte så mycket av handlingen. Men hon fattade en häftig kärlek till den sköna kvinna som iförd en blommig krinolin skred fram över scenen. Vad hon var vacker! I smyg såg hon på fru Hanson och fann henne enkel och obetydlig. Gunnel nästan skämdes över henne.

Allt var så underbart. Precis som i en saga. Papperskameliorna vajade sakta och när den olyckliga Marguerite Gautier pressade sin spetspryddä näsduk mot munnen strömmade det ut en ljuv doft i salongen.

Gunnel blev våldsamt upphetsad. Det var knappt hon kunde förmå sig att sitta stilla. Hon genombävades av

samma smärta och sällhet som kameliadamen. Långa rysningar kröp från hårrötterna ända ner i tårna. Fantasin som uppjagades till det yttersta, bar henne över gränsen långt in i den inbillade världen. Och över alltsammans svävade den ljuva, obestämbara doften.

Många dagar efter var Gunnel fylld av teaterbesöket. Ungarna stod i en gapande ring omkring henne när hon berättade sina upplevelser. Till och med hennes mor verkade stolt.

— Antingen ni tror mig eller inte, så har flickungen där varit på teatern, sade hon till grannfruarna. Det är mer än vad jag har. Fast inte vet jag vad sådant trams skall tjäna till.

Någon tid därefter började ett filmbolag bygga en ateljé en bit bortom huset där Gunnel bodde. Alla traktens ungar var från första stund med och inspekterade. De sprang i vägen för allesammans. Regissören knöt näven, inspecienten knuffade dem och filmstjärnorna rynkade på näsan. Men de blev inte av med ungarna. Smutsiga, osnutna men lågande av entusiasm hängde de efter filmfolket hela dagarna.

Gunnels upplevelser på teatern förbleknade. Ingen tyckte längre att det var så märkvärdigt. Här spelades det ju teater hela dagarna. Det var bara hon själv som vårdade minnet av kameliadamen och den underbara parfym som svävat omkring henne. Gunnel hade lärt sig nu vad parfym var för någonting. Det luktade i allmänhet gott om filmdivorna. Men den underbara doft som strömmat mot henne på teatern var och förblev borta. I sina tankar förband hon den alltid med kameliadamen. Med henne och ingen annan.

En dag, det var en varm och solig sommarmorgon, hängde Gunnel på det rödmålade staketet som omgav filmateljén. Med ögon som nästan inflammerades av det flödande solljuset stirrade hon rakt framför sig. Då gick det plötsligt en skälvning genom hennes kropp.

— Kameliadamen! utropade hon. Det låg en hel värld av lycka och förvåning i det enda ordet.

Sannerligen var det inte själva kameliadamen. I sidenkrinolin, halvvantar och korkskruslockar. Förnämt skred hon fram, förbi ungarna som vördnadsfullt vek åt sidan. Utan att säga ett ord intog hon sin plats under bäglamporna och inväntade regissörens order.

Från den dagen fick skådespelerskan ingen ro. Gunnel förföljde henne dag efter dag ihärdig som en spårhund. Till slut kröntes också hennes ansträngningar med framgång. Skådespelerskan som haft ansträngande repetitioner, kastade till henne en tjugufemöring och bad henne springa efter en tidning.

Gunnel flög vägen fram till kiosken och tillbaka. Tänk att få tjäna den tillbedda kameliadamen!

Hon gick in i klädlogen och räckte blygt fram tidningen. Inte ett ord kunde hon förmå sig att säga. Men det låg en hel värld av tillbedjan i de blå ögonen.

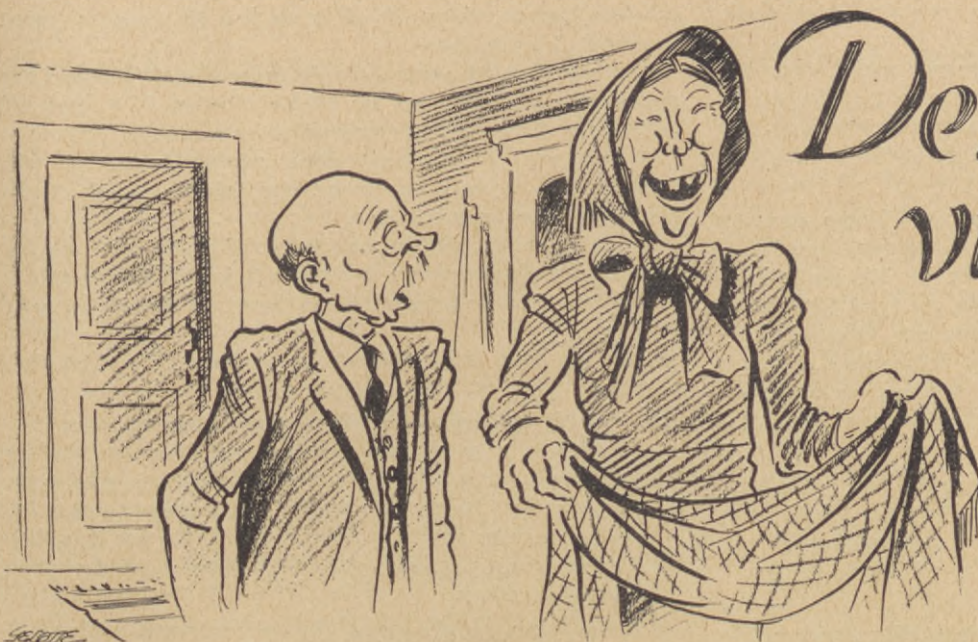
Skådespelerskan log roat. Hon hade lagt märke till den blyga flickan som traskat efter henne hela dagarna. Skålmaktigt lade hon huvudet på sned och sade:

— Vad tycker du egentligen om mig?

— O o Gunnel stammade förvirrad, medan en klar rodnad spred sig över ansiktet. Men plötsligt hittade hon det rätta uttrycket. — Du är så vacker, sade hon stilla.

— Det må jag säga Skådespelerskan log smickrad.

(Forts. å sid. 25)

Den stora vinsten

NOVELL av
SVEN RUD

Man kunde se på långt håll att Teodor Broman var snål. Till och med hans kroppshydda var så liten och snålt tilltagen som om han själv varit med och bestämt måtten. Men han var inte bara liten, han var skinntorr och rättögd och hur han bar sig åt att komma över så små kläder att de voro för tränga för honom hade i årtal varit en gåta för socknen. Möjligen hade handlar Nilsson rätt, då han påstod att Teodor köpte gosskläder, de voro ju betydligt billigare och att Teodor såg på slanten mer än en gång innan han kostade på sig någon sådan extravagans som en ny kostym, behövde man inte betvivla. Under specerihandlar Nilssons tid i socknen, det var nu nittonde året, hade Teodor en höstdag kommit hem från köpingen, iklädd en ny blå cheviotkostym. Hela socknen fick tillfälle att se och häpna de närmaste söndagarna då Teodor villigt förevisade grannlåten på väg till och från kyrkan.

Ja, det var ingen som kunde göra Teodor Broman äran stridig som socknens sparsammaste man. Sedan hustruns död för ett tiotal år sedan hade Teodor helt och hållet upphört med allt, som kunde gå under benämningen arbete. Han levde på nästan ingenting, ty sparkapitalet i sparbanken rörde han givetvis inte. Ränta lades på ränta och Teodors blick blev riktigt öm när han tog fram sparbanksboken och betraktade slutsiffrorna.

Broman bodde ett litet stycke utanför byn. Stugan låg ganska avlägset och hans enda sällskap var hushållerskan, Amelina Jansson. Även hon tillhörde på sätt och vis de mest berömda sockenborna. För det första på grund av sitt utseende. Hon var mycket lång och smal, och Teodor räckte nätt och jämt upp till hennes axel varför paret blev mycket uppmärksammat de gånger de gjorde sällskap till handelsboden eller kyrkan. Särskilt på söndagsförmiddagarna, då Teodor och Amelina i likhet med de flesta andra sockenborna passerade handelsboden, byns träffpunkt för halv vuxna pojkar, så haglade det repliker genom luften.

— Titta, Amelina har ingen skugga . . . Hon är så smal så att det blir inte nån skugga . . .

— Snälla Amelina, bär stackars lilla Teodor ett stycke . . . Han blir så trött när Amelina tar så där långa kliv . . .

Till synes oberörda av den uppmärksamhet de väckt, skred det omaka paret vägen upp mot kyrkan. De voro för länge sedan

hårdade och glåporden liksom studsade tillbaka mot paret tillknäppa, oberörda skal.

Amelina hade tjänat hos Broman ända sedan gumman Broman dog. Amelina var ett stycke på andra sidan de femtio, och någon skönhet var hon inte, det hade till och med Teodor blivit i tillfälle att konstatera. Men hon var duktig att arbeta och hon var stark som en karl. Dessutom var hon mycket sparsam, nästan lika snål som husbonden själv. Alltsammans egenskaper som Teodor kunde uppskatta.

Amelina skötte den lilla gården och de få djuren alldeles ensam. Teodor varken behövde eller hade för avsikt att hjälpa till. När Amelina gnodde i lagården eller ute på åkern så satt Teodor inne i finkammaren och vakendrömde över sin sparbanksbok, om han inte med händerna i byxfickorna spankulerade omkring i grannskapet. Då sneglade han i smyg på Amelinans taniga gestalt som var i oavbruten rörelse från morgon till kväll.

Teodor var mycket nöjd med sin hushållerska, ty förutom de tidigare framhållna egenskaperna var Amelina mycket tystlåten och mycket anspråkslös. I synnerhet den senare egenskapen uppskattade Teodor. Under alla år hon tjänat hos Broman så hade inte siffrorna på hennes egen bankbok ökat. Tvärtom hade Broman vid två tillfällen lånat lite pengar av henne. Sin egen bankbok såg han givetvis till så att den var ordentligt inlåst.

Broman var snål, det hade såväl kost som allt annat under dessa år visat, men av någon obegriplig anledning kände Amelina en djupt rotad beundran för honom. Märkliga är som bekant kärlekens vägar och någonstans i Amelinans själ hade en djärv liten förhoppning en gång slagit rot och vuxit sig allt starkare. Amelinans högsta önskan i detta livet var att en gång få kalla sig fru Broman. Amelina var en gammal ungmö som i årtionden drömt om att få bli gift, att få bli fru på egen gård. Ungdomens små blyga svärmerier hade fått nytt liv när hon blev hushållerska hos Broman. Kärlek var inte längre någonting som hennes tankar sysslade med, nej hennes giftermålsdrömmar sysslade med mera påtagliga ting. Med en liten, men riktigt gedigen gård med ett stycke jord, med tre kor och ett tjog höns. D. v. s. med allt det som hörde till Bromans gård. Nyckeln till skafferiet passade till låset i skänken där Bromans ögonsten, sparbanksboken

låg. Amelina följde i smyg med samma iver som Broman siffrornas tillväxt.

En kulan dag fram mot hösten fick Broman under en av sina dagliga inspektionsresor runt sina jordlappar plötsligt ett av sina på senare tid allt mera sällsynta anfall av arbetslust. Det var den halvt igenvuxna gamla brunnen ett stycke bakom ladugården som fångslade hans intresse.

Det var inte mycket bevänt med den brunnen längre, en nyare sådan framme på gården försåg numera gården med dess behov av vatten. Men det var i alla fall synd att den här gamla brunnen skulle förfalla, tänkte Broman och såg ner i det djupa hålet. Brunnen var mycket djup men källadern som tidigare försett den med vatten hade på ett eller annat sätt strejkat. Det var bara litet grumligt vatten längst ner i brunnen, en blandning av regnvatten och sådant som sökte sig ner i brunnen från ladugården.

Vem vet, en vacker dag kommer det kanske vatten här igen, tänkte Broman och då är det synd om brunnen alldeles har rasat ihop. Han lutade sig fram över det fyrkantiga hålet och skuggade med händerna över ögonen för att kunna se nere i det svarta hålet.

Ögonblicket därpå hade det hänt, Broman själv kunde aldrig någonsin sedan förlåta sig själv för sin drumlighet. Visserligen slog han sig inte och det unkna vattnet räckte honom upp under armarna och lyckligtvis var det en vanlig vardag, så han hade givetvis inte helgdagskostymen på sig. Men det var förargligt i alla fall. För det första att han burit sig åt som en barnunge och trillat i brunnen, för det andra Amelinas underliga min när hon sent omsider hörde Bromans rop på hjälp och kom till undsättning.

Naturligtvis skrattade inte Amelina, nej det låg inte för henne, men Broman hade med en liten olustig känsla, precis som en föräring om kommande olyckor, sett hennes blick då hon stürade ner i brunnhålet. Broman hade stått där i det kyliga och allt annat än välluktande vattnet drygt en halvtimme då Amelinas ansikte skymtades i den ljusa fyrkanten ovanför Bromans huvud. Det var då han såg den där hastiga glimten i Amelinas annars alldeles uttryckslösa ögon.

Amelina skaffade ett rep och en stund senare hade hon med sina muskulösa armar lugnt och planmässigt hissat upp den lille lätte Broman. Han frös ordentligt när han genomvåt lufsade in i köket och klädde av sig, men han klarade sig underligt nog undan både förkylning och andra krämpor.

Olyckshändelsen vid brunnen skulle emellertid få än värre följder, men därom var Broman ännu så länge i lycklig okunighet. Först ett stycke fram mot kvällen, den ödesdigra olycksdagen, kom Broman sig för att tacka Amelina för hjälpen att dra upp honom.

— Jag hade fått lunginflammation om jag fått stå där nere i det där hålet en halvtimme till, sade Broman eftertänksamt och kliade sig i huvudet. — Så hon ska ha tack. Amelina. Hon räddade mej undan en ganska säker död och det ska jag inte glömma. Hon ska få en belöning . . . Nåt liknande de där carnegieprisen, tillade Broman med en för honom ovanlig hjärtlighet och tacksamhet, — Vad säger Amelina om en tia, va?

Amelinas blodfattiga ansikte tillät henne inte att rodna, annars skulle hon säkert ha gjort det, så snäll som han var, han Broman.

— De, de är alldeles för mycket stammade hon fram och knixade till ett tag som om hon tänkte niga då Broman räckte henne sedeln.

Det var första gången i sitt liv som Broman varit så givmild

och han ångrade nästan sitt påhitt då han såg Amelina stoppa ner sedeln i kjortelfickan.

— Köp en lott för pengarna, sade Broman. — Då kanske hon vinner högsta vinsten och får 100.000 riksdaler. Det vore väl rejält betalt för att dra upp Broman ur en brunn.

Broman var den närmaste tiden mycket intresserad hur Amelina använde hans tio kronor. Han frågade då och då om hon köpt någon lottsedel ännu.

Nej, inte den månaden, men nästa månad skulle hon i alla fall köpa en, svarade Amelina under ett halvt års tid. Och så en dag fram på vårsidan då Broman på nytt kom med sin fråga så sade Amelina:

— Jo, jag köpte en lottsedel när jag var nere i samhället förra veckan.

Men Amelina undvek att se på Broman då hon sade detta.

— Så där ja, sade Broman som trots allt ännu inte alldeles förlorat hoppet att på ett eller annat sätt få någon egen nytta av den så tanklöst bortskänkta sedeln. Han frågade Amelina om lottsedelns nummer och efter att ha tänkt efter ett ögonblick sade hon ett nummer. Broman gick in i finrummet och skrev upp numret i almanackan.

Och livet gick sin gilla gång. Nu var vårarbetet i gång och Broman befallde och Amelina arbetade. Precis som vanligt och Broman hade i det närmaste lyckats glömma både olyckan i brunnen och lotten, då han en morgon var inne i handelsboden och stod och läste ortstidningen.

På en sida fanns det en dragningslista och Bromans ögon voro flera minuter som fastnaglade vid en liten rad med svarta siffror. Det var siffraden under rubriken 50.000 kronor. Numret var detsamma som det lottnummer han antecknat i almanackan. Han hade sett det så många gånger under den gångna månaden att han kunde det utantill.

Broman sjönk ner på en låda bredvid disken och funderade. Tidningen vek han försiktigt ihop och stack tillbaka i posthyllan. Handlar Nilsson såg Bromans svettdrypande panna och han såg också att Teodors händer skälvd. Handelsman undrade först vad det var med Broman och denne såg frånvarande upp på honom.

— Va? Jo, har du sett, nu har dom sänkt priset på äggena med två öre igen . . . Hur ska man egentligen ha råd att hålla sig med höns när man får så uselt betalt . . .

Broman var alldeles yr i huvudet när han styrde sina steg hemåt igen. Ett ögonblick kände Broman återigen den där gamla ångern över sin givmildhet, men en ny tanke föddes i samma ögonblick i hans hjärna.

Betydligt lättare till mods slog han sig ned framför köksbordet där Amelina redan dukat fram potatisen och sillen. Broman åt med frånvarande blick, han tycktes inte lägga märke till vad han stoppade i munnen, ty då och då följde hela potatisskal med, vilket givetvis inte undgick Amelinas vakande blickar. Broman brukade aldrig vara särskilt talför, men denna morgon sade han inte ett knyst. Han bara stirrade på den flugprickiga vaxduken med rynkade ögonbryn. Han tänkte, tänkte febrilt. Och han räknade siffror, långa rader med siffror där hans älskade siffror i sparbanksboken hade en andra-handsroll.

— Broman är väl inte sjuk? sade Amelina till slut då hon satte på diskvattnet.

Broman bara skakade på huvudet och gick in i finrummet. Amelina såg efter honom med nästan skräckslagen blick. Hade han upptäckt det nu? ilade det genom hennes huvud.

Broman tänkte någonting liknande på den andra sidan dör-

Kameliadamen (Forts. fr. sid. 22)

Du är en snäll flicka. Hon tog ett rollfotografi från sminkbordet och räckte det till Gunnel.

— Du får det, sade hon.

Med bilden tryckt mot sitt hjärta sprang Gunnel därifrån. Naturligtvis blev det bråk därhemma. Hennes mor som alltmer började vända sig från världen och till allvarligare ting, ville inte låta henne behålla fotografiet. Men efter många tårar och böner satte Gunnel i alla fall upp det över sin säng.

Nu var hon lycklig. Kameliadomens sorgsna leende var det första som mötte henne när hon vaknade och det sista hon såg innan hon somnade. Det var bara en sak som hon fortfarande grubblade över. Den underbara, gåtfulla doften som strömmat henne till mötes den gången på teatern fanns inte alls hos denna kameliadam. Hon luktade parfym som alla de andra skådespelerskorna. Men den doften som i Gunnels fantasi skulle sväva omkring henne var det inte.

Hon funderade länge därpå. Men till slut kom hon tillrätta med problemet. Det måste vara så att doften var något som lades på filmen när den var färdig. Gunnel hade nu aldrig fått gå på någon biograf för sin mor. Men hon beslöt att ta igen skadan när hon blev stor.

Åren gick. Gunnel blev fjorton år och konfirmerades. På kvällen tänkte hon gå en liten promenad i sin vita, nya klänning. Just som hon steg ut på trappan mötte hon en av grannarnas halv vuxna pojkar. Han kom med en liten knippa tulpaner i handen. Han räckte blommorna mot Gunnel och sade förlägen:

— Jag tänkte ge dig dem. Som en gratulation.

När han sade detta flöt det ut en doft från honom som gjorde Gunnel alldeles huvudyr. Hennes hjärta började att klappa häftigt. Hon sträckte ut handen för att ta blommorna men lät den sjunka igen. Hennes ögon glänste.

Det var vår. Lönnarna hade spruckit ut och inne mellan syrenbuskarna lyste narcissernas vita blomstjärnor. Hela luften var fylld av vårlukt. Men det var inte det som gjorde Gunnel så upprörd. Nej, den doften som hon kände var på pricken densamma som en gång svävat ut från kameliadamen på teatern.

— Känner du, sade hon, vad det doftar.

— Ja, svarade pojken och en brännande rodnad sköt upp i hans panna. Det är hårvatten. När jag kammade mig i morse knuffade min bror till mig så att jag tappade hela flaskan. Jag har tvättat håret men lukten går inte bort ändå.

— Hårvatten Hårvatten? upprepade Gunnel. Hon blev alldeles kall.

— Ja. Men vill du inte ta emot blommorna?

Gunnel tog blommorna och gick in. Hela hennes dröm om kameliadamen var slagen i spillror. Hon förstod nu att det inte var från teaterscenen som den underbara doften strömmat ut. Det hade helt enkelt suttit en herre bakom henne som använt för mycket hårvatten.

Den kvällen kände Gunnel att hon höll på att bli vuxen. Hon hade lämnat barndomen bakom sig. Barndomen som var så full av lockande hemligheter. Kanske flera drömmar skulle avklädas sin skönhet på samma smärtsamma sätt. Hon tog sakta ner kameliadomens porträtt från väggen och lade ner det i en byrålåda under sina kläder.

Barnet som blev borta

(Forts. från sid. 18)

de uttrycket i ansiktet syntes nu definitivt besegrat av den stora hopplösheten. Jag började undra om det icke vore möjligt att ta reda på något om den lille pojken, som blivit slagen för väl tio dagar sedan. Men den tredje dagen fanns mannen icke på platsen. Det var först i förrgår jag mötte honom igen. Då kom han spankulerande förbi trädgården och bar en vacker, troligen ganska dyrbar käpp, vilken han muntert och elegant svängde i näven. Han gick rak, höll huvudet högt och riktigt strålade av glädje och befrielse.

— Nej, se god dag, utropade han med hög, glättig röst, där är ni ju! Det var roligt att träffa er igen! Han har kommit tillbaka!

— Vem har kommit tillbaka? frågade jag i min häpnad.

— Pojken, vet jag, pojken i den gröna rocken!

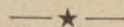
Ivrig att göra mig i någon mån delaktig av sin lycka drog han mig intill planket och pekade, skälvande av sinnesrörelse, inåt trädgården.

— Se där, han håller just på och rotar i sanden alldeles intill bänken, strax till höger om bänken! Ni måste se honom om ni inte är färgblind, för hans gröna rock lyser ju lång väg! Det är en frisk byting, han måste vara stark.

Men jag såg verkligen ingen pojke i grön rock och vit mössa. Jag såg en unge, om pojke eller flicka vet jag icke i vit kostym, jag såg en annan i grön mössa; och för övrigt fanns där barn i kläder av alla tänkbara kulörer och mönster, men intet barn i just den ensemblen, grön rock och vit stickad mössa. Fast det brydde jag mig icke om att säga. Då mannen vände sitt ljusa, glädjestrålade ansikte mot mig såg jag in i hans ögon, vilka nu voro klara och muntra som ett barns, nickade jag och sade:

— Ja, det har ni rätt i, det måste vara en frisk och stark byting!

Så skildes vi.

Tuberkulosen har ökat i Danmark. Borgmästare Julius Hansen och sjukhusföreståndare K. N. Nielsen från Köpenhamn har gästat Stockholm i samband med Södersjukhusets invigning. De omtala i en intervju i D. N. att tuberkulosen i Danmark har ökat i omfattning under de senare åren, det beror naturligtvis på krisen, som gör att kosten inte har samma höga näringsvärde som förr. Vidare har bränslebristen bidragit. Familjerna har haft svårt att hålla hela sina våningar uppvärmda, och därför har många personer flyttat ihop i ett eller ett par rum. Det händer också att de danska arbetare som tjänstgör utomlands kommer hem smittade efter att ha vistats i stora förläggningar.

Man hoppas nu att snart kunna sätta i gång med skärmbildsundersökningar i stor skala och har tänkt börja med ungdomen, som ju är mest utsatt för smittorisen.

Sjukhus för kroniskt sjuka tbc-patienter skall byggas vid Söderby. Stadsfullmäktige i Stockholm har beordrat Sjukhusdirektionen att disponera 2.952.600 kr. ur C. A. Molanders donationsfond för att uppföra ett B-sjukhus för kroniskt sjuka tuberkulospatienter. Anstalten skall enligt förslaget rymma 144 vårdplatser och förläggas på Söderby egendom, omkring 1 1/2 km. från Söderby sjukhus.

Den stora vinsten (Forts. fr. sid 24)

ren. Hade hon fått reda på nyheten? Nej, tydligen inte. Och själv ville han inte tala om den. Inte än på ett tag.

Dagarna och veckorna gick och till Amelinans förvåning kom Broman flera gånger hem med en tidning under armen. Han som aldrig brukade kasta bort pengar på sådana onyttigheter!

Så en dag långt fram på sommaren läste Broman i tidningen att de vinster som inte voro hämtade innan månadens slut, skulle tillfalla lotteriet. Det blev en sömnlös natt för Broman som låg och vred och vände på sig i den knarrande soffan. Mycket tidigt var han på benen nästa morgon.

Äntligen hade han funnit en väg ur detta, men det var en törnbeströdd väg. Broman hade aldrig någonsin varit så vänlig mot Amelina som han var denna morgon. Han gick till och med och hämtade ved åt henne, någonting som aldrig hänt förut. Vid frukostbordet satt Broman och skrövade på sig och till slut så sade han:

— Amelina, jag tänker gifta mig!

Amelina såg ut genom köksfönstret.

— Ja visst. Broman är ju bara på de sexti, å rask och kry och ser riktigt trevlig ut för den delen, sade hon och hennes ögon uttryckte den största förvåning och bestörtning.

— Ja, då får en annan snart se mej om efter en annan plats då, sade hon suckande efter en stunds ömsesidig tystnad.

— Hm, sade Broman och strök sig över håret. — Om Amelina vill, så gifter vi oss . . . Då slipper ju Amelina söka sej nån ny plats . . .

Amelina såg på Broman ett ögonblick.

— Broman ska inte göra spektakel av en gammal människa som jag, sade hon lågt.

— Spektakel? utbrast Broman. — Kommer aldrig på tiden. Jag har inte varit så allvarlig i hela mitt liv.

Vilket var med sanningen överensstämmande. Broman kände med sig att han nu givit sig ut på sank mark.

Han skakade av sig de tankar som smög sig på honom och blev med ens riktigt talför och galant. Han sade, att han började bli gammal och att han ville ha en husmor på gården, det blev liksom litet förmer det än en hushållerska. Och han sade att han visst inte glömt, att Amelina en gång räddat honom undan döden, och . . .

Broman hade så många skäl för sitt frieri, att Amelina till slut blev övertygad om att han verkligen menade allvar. En varm våg av tillfredsställelse genomströmmade hennes magra lekamen. Äntligen! Äntligen! Hon hade nått sina tysta drömmars mål, hon skulle bli fru Broman. Vad skulle folk säga ute i socknen? tänkte hon, glad till sinnes.

Redan söndagen därpå lyste det för dem i kyrkan och det blivande brudparet satt allvarligt och söndagsklätt i en bänk, medvetna om att hela församlingens ögon i detta nu voro riktade mot denna bänk. Innan månaden var till ända, voro de vigda.

Brudparet hade knappt hunnit hem efter vigseln, förrän Broman, darrande av iver, fattade Amelina om midjan. Men inte för att ge henne brudkyssen utan för att fråga:

— Lilla Amelina? Den där lottsedeln du köpte, var har du gömt den?

Fru Amelina Broman såg på sin herre och man.

— Lottsedeln? Vilken lottsedel? stammade hon.

— Den där som du köpte för tian du fick av mej, sade Broman ivrigt.

Amelina skrattade plötsligt, skrattade så att Broman hade ett tillfälle att se alla gluggarna i hennes tandgård. Det var första

gången som Broman hört henne skratta och en ilning av obehag gick igenom honom. Någonting var på tok, det hade han känt på sig de senaste veckorna, men nu visste han att så var fallet.

— Inte köpte jag nån lottsedel för pengarna inte, tokstolle där! sade Amelina belåtet. — Man vet väl att ta vara på pengarna och inte slarva bort dem på såna onyttigheter. Jag köpte en vacker schal istället. Jag fick den mycket billigt hos handlar Nilsson. Åtta och femti bara . . . Vänta ska du få se den.

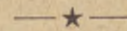
Amelina skyndade in i sitt rum och kom ut med dyrgripen som hon stolt visade Broman.

Men Broman satt alldeles orörlig. Han var som fastvuxen vid stolen och så förblev han sittande hela tiden medan Amelina gjorde upp eld i spisen och satte på bröllopskaffet.

Just när kaffet var färdigt och Amelina skulle hälla upp kaffet så reste sig Broman och som en sömngångare gick han mot dörren och ut på gårdsplanen. Genom fönstret såg Amelina honom gå fram till redskapsskjulet och hämta en spade. Sedan försvann han bakom ladugården.

Broman stannade framför den gamla brunnen och utan att ägna söndagskostymen en tanke började han skyffla ner jord och stenar i brunnen. Timme efter timme arbetade han och svetten lackade om honom, men han var som blind och döv. När det blivit kväll så var han äntligen klar med sitt arbete. All jord och alla stenar på bakgården, den stora sophögen och mycket annat dessutom låg nu i den gamla brunnen. Brunnen fanns inte mer och Broman bröt loss den före detta brunnen överbyggnad av trä och kastade in plankorna i vedskjulet.

Sedan gick han med dröjande steg in i stugan. Kaffepannan stod fortfarande på spisen och utan att säga ett ord fyllde Amelina kaffekopparna. Ej heller Broman sade någonting. När han druckit ur så gick han in i kammaren och stängde dörren bakom sig varefter han öppnade skänken och tog fram bankboken. Med denna framför sig försjönk han i djupa tankar.

De värnpliktiga borde lungröntgas vid inskrivningarna framhåller regementsläkaren i Växjö dr. Eric Grubb i en artikel i Sv. Läkartidningen. Dr. Grubb motiverar förslaget med att redogöra för en tuberkulosepidemi vid I. 11 i Växjö, vilken förorsakats av att värnpliktiga med tbc i smittosamt stadium — vilket konstaterades först efter inryckningen — placerats vid regementet.

Om röntgenundersökning vid inskrivningarna skall bli möjlig måste inskrivningsförrättningarna förläggas till de städer, där centraldispensär finnes och samarbete mellan dispensärläkaren och inskrivningsnämnden ytterligare utformas. Skulle sedan en förnyad skärmbildsfotografering kunna företagas själva inryckningsdagen skulle mycket vara vunnet i kampen mot tuberkulosfaran för våra värnpliktiga.

Samarbete mellan den militära och den civila tuberkulosvården är f. ö. nödvändigt även ur den synpunkten, att de militära förbanden iklätts vissa ekonomiska förpliktelser mot dem, som under värnpliktstiden ådraga sig tuberkulos. Det är under nuvarande förhållanden, då dispensärerna icke ha någon skyldighet att underrätta vederbörande militära myndigheter om förändringar i den sjukes hälsotillstånd och arbetsförmåga, fara värt att kronan åsamkas onödiga utgifter och den sjuke besvärande resor och dubbelundersökningar, då den ena myndigheten ej vet vad den andra gjort.

Givande socialvårdskonferenser ...

(Forts. från sid. 10)

vårdanstalt med 40 platser samt att 150 platser planeras i Örn-sköldsvik. Varje fråga landstingets förvaltningsutskott har till behandling måste emellertid förberedas synnerligen noggrant varför det ej kunnat ägna sig i full utsträckning åt eftervårdsproblemet. Länet har emellertid gått i teten när det gällt anställande av partiellt arbetsföra tack vare doktor Dahlstedts initiativ. Förvaltningsutskottet har även avgivit yttrande över den utredning Nationalföreningen mot tuberkulosens bekämpande låtit verkställa och även insett värdet av den även om man inte velat binda sig för den organisation/föreningen föreslagit. Förvaltningsutskottet såg helst att frågan om eftervården blev en statlig angelägenhet och måste först få reda på i vilken utsträckning staten kommer att engagera sig i frågan innan man tar en definitiv ställning till densamma.

Tuberkulosen en proletärsjukdom.

Siste föredragshållare var förbundsledamoten Sixten Hammarberg som talade om de lungsjukas organisation. Han poängterade inledningsvis det stora problem tuberkulosfrågan utgör inom socialvården och att de förebyggande åtgärder som vidtagits mot tuberkulosen äro utomordentliga men att medaljen även här har en baksida. Eftervårdsarbetet ligger ännu bara i stöpsleven. Tbc drabbar i första hand de fattiga i samhället, framhöll talaren, och de understöd dessa äro hänvisade till är otillräckliga. Understödsverksamheten är för övrigt splittrad på olika institutioner och en rationell lösning vore att låta denna sortera under dispensärverksamheten.

Hr Hammarberg berörde även de arbetsproblem som möta den lungsjuke och att arbetsgivarna fordra ett fullgott läkarintyg vilket resulterar i en tröstlös vandring för den som en gång varit lungsjuk. Eftervårdsfrågan har med andra ord blivit en livsfråga för den sjuke. Talaren redogjorde därefter för den utredning Nationalföreningen mot tuberkulos låtit verkställa med krav på bl. a. yrkesutbildningssanatorier och konvalescenthem samt kurortsinstitutioner. Vidare berörde han den statliga kommitté för partiellt arbetsföra som inrättats och nämnde att även socialvårdskommittén har denna punkt på sitt program. Hr Hammarberg framhöll till sist att tuberkulosfrågan omfattar hela samhället. För närvarande kostar tuberkulosen omkring 20 miljoner kronor och ansåg det vara slöseri med skattebetalarnas pengar att uppskjuta en lösning av eftervårdsproblemet.

Efter föredragen utspann sig en livlig diskussion i vilken en hel rad talare yttrade sig. Av utrymmesskäl kan den tyvärr icke refereras, men det rådde full samstämmighet om dels att de lungsjuka böra röna en generös behandling från fattigvårdsstyrelsernas sida, dels hjälpas till omskolning så att de kunna passas i produktionslivet.

Konferensens ordförande, redaktör Gustafsson gjorde till sist en sammanfattning av innehållet i de hållna föredragen och den känsla av sympati för de lungsjuka som tagit sig uttryck på olika sätt varpå han förklarade den lyckade konferensen avslutad.

Därefter antogs följande

resolution.

Socialvårdskonferensen i Sundsvall, omfattande Västernorrlands län, understryker betydelsen av att statsmakterna vidtager snabba åtgärder för att lösa de lungsjukas eftervårdsfråga. Ur speciell norrlandssynpunkt är frågan om de lungsjukas

eftervård, yrkesutbildning och införpassande i produktion och samhälle särskilt brännande. Detta främst därför att Norrland har den högsta tuberkulosfrekvensen.

Den utredning om de tuberkulosas förhållanden, som gjorts av Nationalföreningen mot tuberkulos utgör en god plattform för lösning av berörda problem, ävensom de motioner som på senaste tiden framkommit i riksdagen till fromma för de lungsjuka.

Den kommitté som tillsatts för utredning av de partiellt arbetsföras problem måste också ägnas all uppmärksamhet i detta sammanhang.

I enlighet med dessa synpunkter vill Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening vördsamt anhålla att Kungliga Socialdepartementet ägnar de lungsjukas eftervård och därmed sammanhängande problem all uppmärksamhet och att positiva åtgärder snarast vidtagas.

Konferensen i Jönköping

hölls på Valhallasalen därstädes. Här hade bl. a. landshövdingen, representanter för ett flertal kommuner i länet, landsting, länsarbetsnämnden, läkarkåren och fackföreningar samlats. Efter inledning av landshövdingen belystes problemet av överläkare Åke Törnblom, Eksjö, riksdagsman E. Gustafsson, Bogla och ombudsman E. Frithiof, Stockholm.

Konferensen öppnades av stadsfullmäktiges ordförande direktör Anton Karlsson, varpå landshövding Olle Ekblom höll inledningsanförande. Han redogjorde för vad som redan gjorts för konvalescenterna, bland annat för att skaffa dem arbete, samt berörde de ytterligare åtgärder, som äro aktuella.

Dödligheten i tuberkulos har minskat mest i Jönköpings län.

Dr. Törnblom höll härefter ett synnerligen intressant föredrag över ämnet "tuberkulos med särskild hänsyn till nyare hjälpmedel".

Tal. framhöll att tuberkulosdödligheten sedan 1928 gått ned i en jämn kurva — vilket ej kan bero enbart på förbättrade möjligheter att upptäcka fallen eller genom förbättrad operationsteknik. Till belysning härav kan jag nämna, att år 1915 var tuberkulosdödligheten för hela landet 2,2 per 1,000 dödsfall och att vid samma tidpunkt var motsvarande siffra för Jönköpings län 1,48. Medan denna siffra för vårt län under 1916 steg till 1,58 — d. v. s. maximum för länet hittills — var siffran för hela landet oförändrad. Som exempel på nedgången kan jag nämna att siffran för 1941 var för hela riket 0,73 (Jönköpings län 0,51). Före förra världskriget voro siffrorna respektive 1,92 och 1,51, och härav torde framgå att dödligheten i tuberkulos minskat och minskat bra och att minskningen i Jönköpings län varit bättre än i hela riket.

Den utpräglade nedgången i tuberkulosdödligheten har dock bromsats upp under denna kristid, dock är försämringen ej jämförbar med den under förra kriget. Tendensen till förbättring i tuberkulosdödligheten kan i främsta rummet tillskrivas den bättre levnadsstandarden i sin helhet.

Beträffande smittofaran skall man komma ihåg, att alla ej äro lika mottagliga. De som äro tuberkulinpositiva är icke så mottagliga för smitta och till dessa höra också de calmettevaccinerade.

Talaren redogjorde härefter för BCG-vaccinationen och skärmbildsundersökningarna och framhöll att vi på senare tid även fått en del utmärkta hjälpmedel beträffande vården av tuberkulossjuka genom förbättrad operationsteknik, och vidare ha dis-

Landshövding O. Ekblom,
Jönköping.

pensärerna under senare tid förbättrats. Men det kanske inte minst viktiga är att allmänheten medverkar på ett helt annat sätt än tidigare, då motsrävighet hörde till det dagliga. Nu är det allmänheten som skjuter på, slutade dr. Törnblom, som slutligen uttryckte förhoppning om att, när kristiden är över, finns det anledning att se ännu ljusare på problemet.

Bacillskräcken måste försvinna.

Riksdagsman Gustavsson i Bogla redogjorde i sitt föredrag för riksdagsmotioner om de lungsjukas eftervård och kom därvid in på eftervårdsfrågan. Tal. framhöll att den akuta vården av de lungsjuka liksom den förebyggande vården äro viktiga led i tbc-vården, men härtill kommer den lika viktiga eftervården. När ungefär hälften av de utskrivna återkommer till anstalterna, måste något göras åt eftervården. Den akuta vården kostar 20 miljoner, då är det dålig politik, att inte ägna uppmärksamhet åt just de problem, som dryftats vid konferensen här. Riksdagen har ju också aktualiserat saken. Man har insett att något måste göras för att hjälpa de tbc-sjuka att efter friskskrivningen följa läkares ordinationer. Omskolning av arbetskraften är en utväg

Överläkare Åke Törnblom,
Eksjö.

och så måste arbetsförmedlingarna träda till, men inte inom ramen för sin nuvarande verksamhet, därför att problemet med de partiellt arbetsföra är så speciellt.

Men det räcker inte med detta. Folkopinionen måste bli en annan och här har konvalscentföreningen en stor och viktig uppgift att fylla. Bacillskräcken får man först och främst ta död på.

Rätten till arbete för de partiellt arbetsföra kan ju ingen förneka, men jag skulle tro att i detta hänseende gäller för stat och kommun att föregå med gott exempel och bli mönsterarbetsgivare.

Kraven på hälsotillståndet hos tjänstemän måste ju strängt hållas, men det finns väl tjänster, där man bör kunna rucka litet på principerna. Man har talat om yrkessanatorier, men jag är inte riktigt övertygad om detta är vägen, när det gäller omskolning av de partiellt arbetsföra. Då tror jag mera på statliga stipendier för korrespondensstudier. Under alla förhållanden, säger hr Gustavsson till slut, kan man inte i fortsättningen lita på att föreningen ska kunna klara problemet. Det blir statens och kommunernas gemensamma sak.

Slutligen talade ombudsm. Frithiof om De Lungsjukas Riksförbund o. de lungsjuka o. samhället.

Tal. framhöll, att det är bäst både för den sjuke själv och för samhället, om han eller hon kan försörja sig genom eget arbete. Det hjälper nämligen inte bara med pekuniär hjälp. Vi ha inom förbundet tagit fasta på det faktum, att vi i vårt land ha världens bästa sanatorier, men att patienterna efter anstaltsvård lämnas vind för våg. Vi ta inom förbundet hand om alla från sanatorier utskrivna, men de partiellt arbetsföra är det stora problemet.

Redan på sanatoriet kan man för övrigt börja med förarbetet, i form av arbetsterapi; studier för nya arbetsuppgifter, yrkesutbildning och sådant. Faran är, betonade hr Frithiof, att den lungsjuke sjunker ned i ett slöhetstillstånd, som förkväver all initiativkraft.

I den diskussion som sedan följde yttrade sig bland annat förvaltningsutskottets ordförande Vilhelm Andersson, fattigvårdsinspektör Sundén, Växjö, redaktör Weiland, Nässjö, samt en del av de närvarande kommunala representanterna.

Landshövding Ekblom i talarstolen. Fonden var effektivt dekorerad med Status' devis: "Skydda de friska genom att effektivt hjälpa de sjuka" och bilder ur Förbundets broschyr "mot framtiden" — en god idé.

En Annat

Lagom till valborgsmässofirandet kom Livsmedelskommissionen med en angenäm överraskning till Sveriges folk — ett kvarts kilo kaffe per capita. Detta tack vare att en lejdboat kom hem lastad med detta eftertraktade njutningsmedel i en sådan-myckenhet att det förmodligen inte fick rum i magasinerna, varför allmänhetens skafferier måste anlitas som upplagsplats.

Kafferepskul- ten

Kaffet är väl f. n. den av de ransonerade varorna, som minst räcker till. "Stugornas enda glädje" måste blandas eller ersättas med surr, ett förhållande, som är så tragiskt att man saknar ord för detsamma. Åtminstone om man får döma av svenska folkets insändare i dagspressen, där denna omständighet ofta är föremål för stor och djup veklagan.

Att man sedan svälter i Norge och i många andra länder i Europa medan vi här i Sverige får en relativt god tilldelning av födoämnen hör förmodligen inte till saken.

Kafferepskulden har sålunda under innevarande kristid lidit svårt avbräck. Inte nog med att man saknat de nödvändiga ingredienserna till tåren samt på- och tretåren utan även till de sju sorterna hembakt, som det är en hederssak för varje husmor att förnöja sina gäster med.

Frågan är emellertid om denna omständighet är enbart att beklaga. Från läkarhåll har det vittnats om att kristiden — med dess brist på bl. a. kaffe, kakor och vetebröd — verkat kurerande på en hel del magar, tillhöriga personer, vars huvudsakliga föda tidigare utgjorts av kaffeskvättar, smörbakelser och — i bästa fall — degiga "franska" med smör. Utan att vara i minsta mån Waerland-frälsta måste vi säga, att detta förefaller långt ifrån otroligt.

Överläkare Erik Forsgren vid Svenshögens sanatorium, som är känd för att inte vara rädd av sig, har också nyligen i Sv. Läkartidningen djärvt gått till attack mot "den gamla larviga och i vårt land allt för utbredda tandförärvande kafferepskulden", som dok-

torn helt kätterskt uttrycker sig. Han frågar — icke utan skäl — "Varför skola små kulinariska festligheter i hemmet firas med sockerkaka och småbröd och inte med mat?" Visserligen, säger doktorn, tillåter nuvarande ransonerings inga större gästbud, "men somliga optimister tror visst att det med tiden skall bli fred igen så att folket till fullo kan tillfredsställa sitt näringsbehov. Detta bör ske genom mat och inte genom tandkletande och fettbildande sockerkaka, små- och vetebröd. Vad sägs om en biffstek med persiljesmör, stekt potatis, mägerter eller haricots verts; eller rostbiff med lök och potatissallad; eller dillkött på kalv eller lamm; till efterrätt ostkaka med björnbärssylt och till måltidsdryck ett mustigt öl? Det tycker jag är ett bättre förslag till en lantlig festmåltid än sockerkaka och småbröd."

Faktiskt vattnar det sig i munnen inför dessa perspektiv. Frågan är väl bara om en dylik traktering till fullo kan ersätta det klassiska kafferepet. Det lär ju vara så att maten tystar mun och vi betvivla nästan att en rostbiff eller en lammsadel kan verka tillräckligt inspirerande på fru Pettersson eller konsulinnan Tallkrona, när det gäller att avhandla den senaste förlovnings eller det nya hembiträdet. Doktor Forsgren är nog när allt kommer omkring en stor optimist.

Juan.

*

Tavlan

Den största konstnären deltog med endast ett verk på årets salong, en tavla, som han rätt och slätt kallade "Opus 235". Den föreställde två människor, som togo varandra i hand. När salongen öppnades, befann sig mästaren till "Opus 235" på obekant ort i utlandet.

Salongen recenserades bl. a. av landets båda erkändaste konstbedömare. Den ene skrev: "Bäst på salongen är utan tvivel Opus 235, som avbildar två människor, som hålla varandra goddag." Den andre skrev: "Man fäster sig omedelbart vid Opus 235, föreställande

PINGST

*Nu blåser pingstens
vindar än en gång
och marker, som ha frusna drömt
i frö som låg
så djupt förborgat, gömt
ha vaknat upp
i blom och fågelsång.*

*Nu blåser pingstens
vindar över jord
som blodets ström har färgat röd
— nu springer fram
ett fruset kärleksord —
en lärka sjunger
över liv och död.*

NILS THORÉN.

två människor, som säga varandra adjö."

Recensionerna blevo upptakten till en långvarig strid. De båda recensenterna försvarade sina olika uppfattningar om tavlans motiv i skarpsinniga analyser. Allmänheten stod rådvill.

Äntligen återvände tavlans upphovsman till hemlandet. Han överfölls genast av en stor skara journalister, som bad honom slita tvisten, huruvida hans tavla avbildade ett möte eller ett avsked?

"Det har jag verkligen inte reflekterat över", svarade konstnären sanningsenligt. "Jag har bara målat två människor, som taga varandra i hand."

Henry Villgrund.

◇●◇

Sinnesnärvaro.

Den tyske skådespelaren Eugen Klöpfer hade tappat texten. Sufflören, fru Wesemeier, bladdrar fram och tillbaka utan att finna det rätta stället. Paus. Sufflören blir nervös, bladdrar fram och tillbaka, men finner fortfarande inte det rätta stället. Eugen Klöpfer tar dock saken lugnt. För att komma över pausen vänder han sig till sin motspelerska, Annemarie Steinsieck:

— Säg mig, hur står det egentligen till med fru Wesemeier? Är hon sjuk?

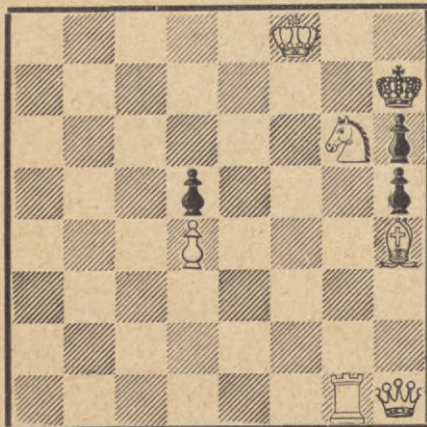
Annemarie Steinseieck rycker bara förvånat och förläget på axlarna. Men Klöpfer tillägger förklarande:

Det var nämligen så länge sedan jag hörde någonting från henne.

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

PROBLEM N:r 95.
Av S. Gold.

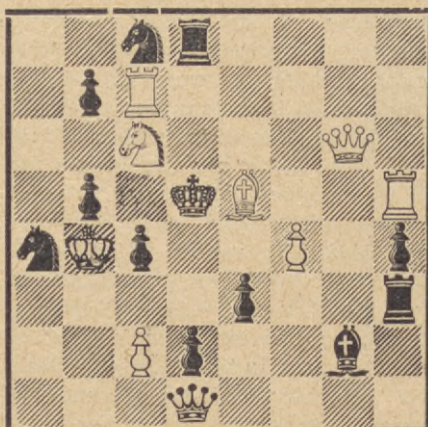
Matt i två drag.

TVÅ SEGRARE

blev det vid en mästarturnering, som gått av stapeln i Stockholm under påskveckan. Västermalms Schackklubb anordnade tävlingen i anslutning till sitt 30-årsjubileum. Tio Stockholmsmästare deltog. Resultatet blev en delad seger för G. Danielsson och E. Lundin, vilka vardera uppnådde 7 1/2 poäng. S. Lindquist kom på tredje plats med 6 1/2 poäng. G. Stolt misslyckades och uppnådde endast 3 1/2 poäng.

Danielssons vackra insats var överraskande i betraktande av att han inte tävlat på lång tid. Det är hans hittills bästa resultat i en svensk mästarturnering. Vi återge här ett av hans vinstpartier — f. ö. från första rondan.

PROBLEM N:r 96.
Av Cimburch.

Matt i två drag.

Retis spelöppning.

G. Danielsson.	A. Werle.
1. Sg1—f3	Sg8—f6
2. c2—c4	g7—g6
3. Sb1—c3	Lf8—g7
4. e2—e4	c7—c5
5. d2—d4	c5×d4
6. Sf3×d4	Sb8—c6

Med dragomkastning har uppkommit en för svart mindre god variant i Sicilianskt parti. Genom att draget c4 är gjort, har svart nu stora svårigheter att hålla spelet någorlunda lika.

7. Sd4—b3	d7—d6
8. Lf1—e2	Lc8—e6
9. Lc1—e3	0—0
10. Sb3—d4	Lc6—d7
11. 0—0	Sc6—e5

12. f2—f3	h7—h5
13. Dd1—d2	Kg8—h7
14. h2—h3	Se5—c6
15. Ta1—d1	Sc6×d4
16. Le3×d4	Ld7—cf
17. Sc3—d5	Lc6×d5
18. e4×d5	Sf6—d7
19. Ld4×g7	Kh7×g7
20. f3—f4	Dd8—b6†
21. Kg1—h2	f7—f5

Försvagar positionen (fältet e6), men det är inte heller angenämt att tillåta f4—f5.

22. Dd2—c3†	Sd7—f6
23. Le2—f3	Kg7—f7
24. Td1—e1	Tf8—h8

Planerar det följande springardraget men förbiser vits vackra parad.

25. Te1—e6	Sf6—g4†
26. Lf3×g4	h5×g4
27. Te6×e7†!	Uppgivet.

Lösningar. Problem nr 93: 1.Tg2. Problem nr 94: 1. Ta 1.

Ur skämtpressen.

— Nej, nej! Om igen! Kom ihåg att ni är en förtvivlad grevinna som dör. Först ska ni skälva och darra som en klick géle och sedan långsamt sjunka ihop som när luft går ur en ballong — för att plötsligt störta till marken som en säck potatis och som en skadskjuten hind stirra mot de eviga stjärnorna och viska med bristande stämma: — "Liljor, massor av liljor" — och så dö med slutna ögon.

— — —

— Jönsson har grovt förolämpat mig.
— Hur så?
— Han sade till mig: "Jag försäkrar er".
— Det var väl ingen förolämpning?
— Jo, han är agent för ett svinförsäkringsbolag.

INGENJÖR S. ZETTERSTRÖM

VÄRME- SANITETS-, OCH VENTILATIONSPROGRAM

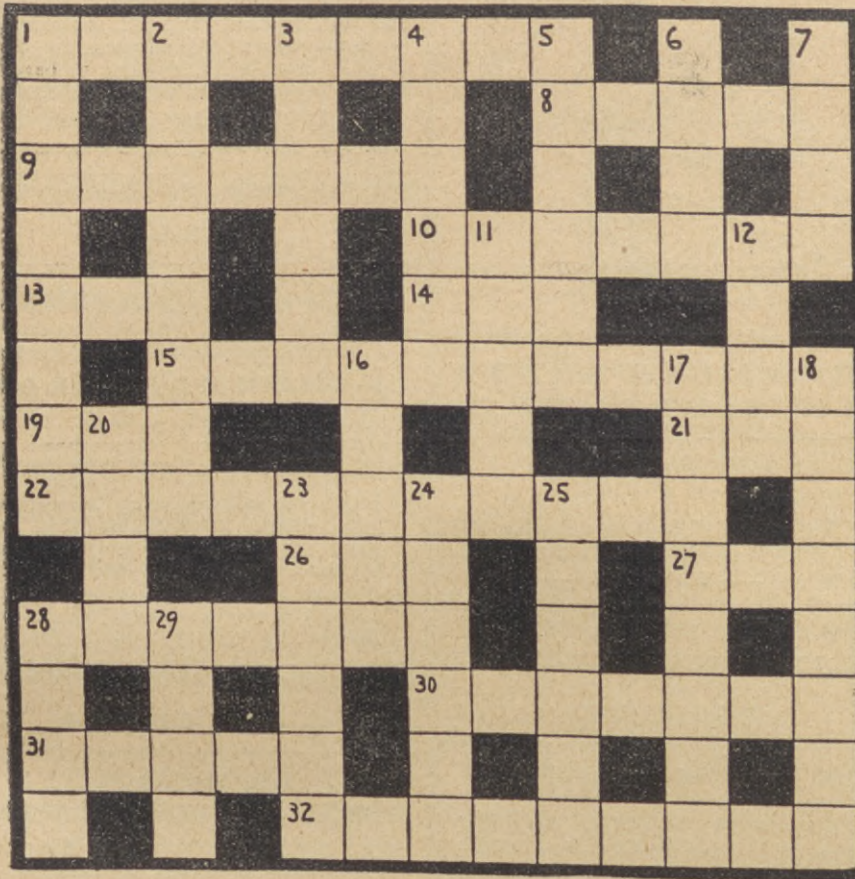
STOCKHOLM

Grevgatan 49

Tel. 60 65 95

På 5 dagar
betas m|s|| med
SEBUSAN
SVAVELTINKTUR
å 2,50 och 4,50 kr

KORSORD NR 4

VÄGRÄTA ORD

1. En pjäs om passioner hos svarta personer. (9)
8. Där om talar Darwin. (5)
9. Inte en väglängd men ett luftdrag. (7)
10. Låg på sin tid över Skandinavien. (7)
13. Håller bra mot röta. (3)
14. En halv signatur. (3)
15. "Tron dock ej att I med feighet kunnen köpa edra liv; björnjakt är en bragd för goten, harjakt är hans —". (11)
19. Det ska du inte va, Abram lelle! (3)
21. Har målaren. (3)
22. Världens starkaste vattenkraft. (11)
26. Underslev Påföres Andra. (3)
27. Såg Homeros, när han vaknade. (3)
28. Säges uppstå efter långvarigt sittande. (7)
30. Gör den starke sitt oblida öde. (7)
31. Du var min ögonsten... men ack så länges'en! (5)
32. Betydligt finare än en foder-dito. (9)

LODRÄTA ORD

1. Kallar Olof Östergren sin stora ordbok. (8)
 2. Har lantmätare praktiskt bruk för. (8)
 3. Diktarns dilemma. (6)
 4. Upphöjt arbete. (6)
 5. Hör till maskinen och mera skämtsam även till familjen. (6)
 6. Aldrig på fru Saxons kaffebord! (4)
 7. En viss procent i kronans rock. (4)
 11. Det var näcken. (5)
 12. "Politikens fortsättning med andra medel." (4)
- (von Clausewitz)
16. En portion ovet. (5)

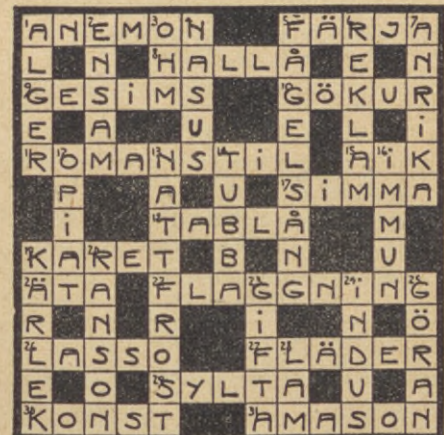
17. Bålrullning och antisemitism. (8)
18. Med folket för fosterlandet. (8)
20. Deltagare i skogens nattliv. (4)
23. Har fånge. (6)
24. Vad är strategi? (6)
25. En ändring till det bättre. (6)
28. Pullman. (4)
29. Beredskapsmannen mår inte illa av en sådan kula i magen. (4)

LÖSNINGAR

till korsord nr 5 skola vara oss tillhanda senast den 15 juni. Två pris utdelas på resp. 10 och 5 kr. Lösning i juli-numret.

På förekommen anledning påpekas att varje tävlingskuvert får innehålla endast en lösning liksom att varje tävlingsdeltagare givetvis inte äger rätt att insända mer än ett tävlingskuvert. **Glöm ej att märka kuvertet "Korsord nr 5."**

LÖSNING TILL KORSORD N:R 3

Första pris, 10 kr., till K. Axel Persson, Box 910, Malung, andra pris, 5 kr. till Hans Smedberg, Nybro, Kolbäck.

Gästen på den lilla restaurangen gör stora ögon när han får se sin portion. — Vad är meningen? utbrister han. I går fick jag dubbelt så mycket.

— Vad satt min herre då? frågar kyparen.

— Därborta vid fönstret.

— Å ja, svarar den andre. Gästerna vid fönstret får alltid större portioner...

FOLKVILJAN

Utkommer
varje fredag
Lösnummer
25 öre

Frisk och framåt med läsning för hela familjen. Goda noveller, sportporträtt och historiska kåserier

Sveriges största politiska veckotidning

BODEN**BÄSTA KOPIOR o. FÖRSTORINGAR**

— från —

HARNESK FOTOATELJÉ

Kungsgat. 23

Tel. 20 67

RÜDENS HERREKIPERING

Spec.: Stilkkläder

Boden

Tel. 20 65

ALLT FOTOGRAFISKT

i bästa utförande från

HANSSONS EFTR., Drottninggatan 27,**BODEN**

Telefon 27 78

Zeiss-Ikon-kameror och Film

HEDENBRONS KAFÉ

rekommenderas vid utflykter och promenader

Gott kaffe — Hembakat bröd

Telefon 23 57 — BODEN

ROLFS FRISÉRSALONG

Snabbt arbete — Yrkesskicklig personal

Tel. 29 83, Kungsgat. 14, BODEN

ALLT ISKIDOR

Anders Perssons Splitkein. Stavar, Bindningar, Vallor, Skidskor. Stor sortering i

WALLSTÉNS JÄRNHANDEL, BODEN

Tel. 10 43 — 43

E. A. HEDMANS**BAGERI, KONDITORI och KAFÉ**

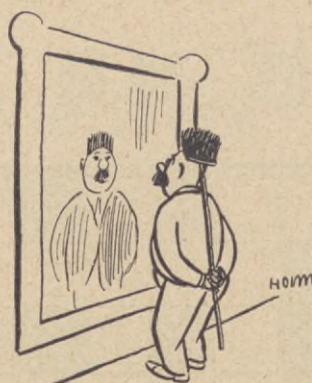
Kungsgatan — B o d e n — Telefon 280

REKOMMENDERAS

Dagligen färskt bröd o. gott bryggt kaffe

BORLÄNGEI vårt väl sorterade lager erbjudes Eder **OLJOR - FÄRGER - FERNISSOR** av högsta in- och utländska fabrikat.**TAPETER I RIKT URVAL —****A.-B. ALGOT TAPPER, Borlänge**

Telefon 113, 259.

BORÅS OCH SÖDRA ÄLVSBORGS LÄN**BORÅS****FABRIKSNERDLAG****DEN SVENSKA HANDLAREKÄRENS****FÖRNÄMSTA INKÖPSKÄLLA****GYNNA ANNONSÖRERNA**Hr. Jansson föreställer sig verkningar-
na av det nya härmedlet.**BORÅS OCH SÖDRA ÄLVSBORGS LÄN****BORÅS EXPORTAFFÄR**

Köpare till

Järn- o. Metallsprot samt Textilavfall

Kråkeredsvägen 6 — Telefon 156 20

— BORÅS —

BETALD ANNONSPLATS

BRÄCKE**Efr. Emanuelssons Möbelfärr**

Allt för hemmets inredning. Ombunt-

ningar utföres. Tel. Bräcke 96. - Filial:

Hammarstrand, tel. Hammarstrand 114

DEGERFORS**NI ÄR ALLTID VÄLKOMMEN**

— till —

Nya Konditoriet**EKSJÖ****BYGGMÄSTARE****OSCAR CARLSSON**

utför alla slags

— BYGGNADSARBETEN —

Tel. 557

EKSJÖ

BETALD ANNONSPLATS

ENKÖPING**Lundevalls Efr. KONDITORI**

REKOMMENDERAS. Förstklassiga kon-

ditorivaror. — Beställningar mottagas.

SERVERING

Tel. 120

ENKÖPING**Reparera Edra motorfordon hos oss!**Med erfarna och pålitliga montörer åtaga vi oss reparationer av alla slags bilar, traktorer, motorcyklar och båt-motorer. Smidesarbete för motorfordon, svetsningsarbeten, omslipning av cylinderlopp, lagring och laddning av batterier m. m. **Gengas, kol o. ved. Bärningsvagn.****AUTOCENTRALEN, ENKÖPING.**

Tel. 636, 637. Verkmästarens bostad 336.

FALUN**Åkeri & Lastbilcentralen**

i Falun sammanslagna åkerier

REKOMMENDERAS

Tel. 30 41 - 30 42 - 30 43 30 44

FALU BYGGNADSINDUSTRI

åtager sig alla till yrket hörande arbeten såsom: snickeri, murning, målning, cement- och grovarbeten samt kakelarbeten m. m. Utför samtliga arbeten med största omsorg och till humana priser. Inf. alltid vårt anbud. Telefon 881 o. 1096 — Box 697

GÄLLIVARE**Alfa Danielssons****MODE- & PÄLSVARUAFÄR**

Stor sortering i Pälsar och Skinnvaror. Kappor, Hattar, Klänningar.

ALLTID NYHETER. - TELEFON 110

— P Å —

KAFÉ TEMPERANCE

går vi litet till mans

Tel. 199. **Gällivare****O. H. LUNDKVISTS****Charkuterifabriks**

välsmakande och kvalitativt förnämliga produkter rekommenderas

GÄLLIVARE Telefon 135**GÄVLE****J. Hedmans****LITOGRAFISKA TRYCKERI**

Efr. LISA KRUSE

Spec.: Reklam-, Emballagettryck m. m.

Box 690 A — GÄVLE 1 — Tel. 28 92

K. E. KLING, Mek. Verkstad

5:te Tvärgatan 1. Tel. 24 21, 54 62, Gävle

Svarvning - Fräsning - Slipning - Fixturer - Experimentarbeten

Detaljer till Flygplan

G Ä V L E

Lantmännens Tryckeri
VESTLUND & Co.

N. Kungsgatan 31 - GÄVLE - Tel. 30 83
Specialitet: Tidningar och Tidskrifter

Praktiska Byggnadsaktiebolaget

Hamntorget 1 GÄVLE Telefon 29 68

Utför allt inom branschen.
Infordra offert.

G Ö T E B O R G

BIRGER ERIKSSON Juvelerare
Engelbrektsгат. 39 B (hörnet av Arkivg.)
Telefon 16 25 05

Förlovningsringar o. Vigseleringar
N y s i l v e r

Nya arbeten samt reparationer utföras
fort och till billigaste priser

H A M M A R S T R A N D

Nya Finbageriet

Tel. Hammarstrand 97

BERTIL BERGLUNDS

Herrekipering och Damkonfektion

REKOMMENDERAS

Tel. Hammarstrand 128

Café Kondis

Gott bröd Gott kaffe

Tel. Hammarstrand 118

G. E. Rönnbergs Urmakeriaffär

Tel. Hammarstrand 172

REKOMMENDERAS

Lager av vägg-, fick- och armbands-
ur. Presentartiklar. Guld och silver.
Gravyr ombesörjes.

Gottfrid Bergmans

HERR- och DAMFRISERING

Rekommanderas

Tel. Hammarstrand 102

J Ö N K Ö P I N G

JUNE-MUNKTELL

MARINMOTOR

för fiske-, frakt- o. passagerarefartyg
AKTIEBOLAGET

JÖNKÖPINGS MOTORFABRIK

Jönköping. Telegr.-adr.: Motor

Telefoner: 197, 897

— Nej, kära vän, på den här restauran-
ten går jag aldrig mer. Smörgåsbordet
var ju bra och varmrätten också — men
hattarna var alldeles för gamla.

K A L M A R

Montering av gengasaggregat
Förstklassiga bilreparationer

A.B. Sievert & Fornander

KALMAR - Telefoner 7, 215, 15 15

M J Ö L K B A R E N

S:a Långgat. 22 — Tel. 7 62

Frukost, Lunch och Middag. Varma.
rätter serveras hela dagen. - Kaffe
The o. Choklad. - Trädgårdsservering

K A R L S H A M N

Frans Konditor

Telefon 36.

REKOMMENDERAS
sina bakverk, desserter o. konfektyrer

K A R L S K O G A

K Ö P och F Ö R S Ö K

Konditori Kronans

dagligen färska varor

Tel. 317 45

SKRANTA.

K A R L S K R O N A

Göta Konditori

A. H. HOLMER

Landbrogat. 11 - Karlskrona - Tel. 846

Konditoriet där man trivs

Beställningar å tårter, efterrätter m. m.
utföras till största belåtenhet

K A R L S K R O N A

MODESALONGEN LIIA

Ronnebygat. 46 Karlskrona Tel. 613

REKOMMENDERAS

Individuell smak! ~ Billiga priser!

Bjelkes Blomsterhandel

Sandbrogatan 3

REKOMMENDERAS

A. BERGGRENS EFTR.

Angfärgeri & Kem. Tvättanstalt

(Inneh. H. Svensson)

Borgmästarebron 6 — Telefon 10 10

Färgar, kemiskt tvättar och pressar

K I R U N A

Lastbilskörningar utföras

Rekommenderande oss i allmän-
hetens benägna hägkomst.

KIRUNA LASTBILSCENTRAL-
FÖRENING M. O., U. P. A.

Tel. 11 88

TILL FJÄLLS!

Köp Er proviant från

Axel Erikssons Matvaruaffär

Tel. 28, 728

KIRUNA

Martinssons BAGERI

rekommenderar sina tillverkningar
av Franska, Limpor och Skorpor
samt grovt bröd.

Köpmangat. 9 B

Tel. 597

Moderna FINSKA BASTUN

Rikstel. 520. (E. Stralström)

REKOMMENDERAS

Öppet: För Damer, torsdagar kl. 2—10

För Herrar, fredagar 1—10 och
lördagar kl. 1—9. - Våg finnes!

Utbildade Fackmän

ställa sin mångåriga erfarenhet till
Eder tjänst för att sy Eder en ny
kostym eller ulster. - Vi kunna ga-
rantera ett förstklassigt arbete.

J. E. PERSSONS SKRÄDDERI
Tel. 191 Affären Arent Grapeg. 7

ALLTID FÄRSKA BAKVERK
CONDITORI BRÄNDA TOMTEN
(PAUL LAVÉN)

Tel. 109

Tel. 109

TÅRTOR — EFTERRÄTTER

KARL KÄLLÉNS

Färg- & Kem.-Tekn. affär

Tel. 598 KIRUNA Tel. 598

Färgar - Fernissor - Tapeter

Tekniska och Sjukvårdsartiklar

KIRUNA**CAFÉ ROYAL**

REKOMMENDERAS
Gott kaffe med bröd från eget bageri. Choklad och te samt smörgåsar. Beställningar mottagas tacksamt Tel. 575

ALLT FÖR GENGAS

såväl reservdelar som reparationer
Bröderna Backlunds Bilaffär
Telefon 392

KOLSVÄ**GUTTSTABRYGGERI
KOLSVÄ**

Rekommenderar sina välkända tillverkningar av **MÅLTIDSDRICKA** tappat å 5 o. 10 liters glasflaskor samt **LÅSKEDRYCKER** och **VICHYVATTEN**
Telefon Kolsva 21

KRAMFORS

På alla högtidsdagar är
en tårta från

LÜBECKS
välkommen. Tel. 231

KRISTIANSTAD**A.-B. BJÖRKLUND & C:os
NEJLIKEODLINGAR I HAMMAR
KRISTIANSTAD**

Landets största specialodling i sitt slag. Nejlikor i alla variationer erhållas hos varje blomsterhandlare i riket.

KUNGSBACKA

HJELMFORS GARNER
REKOMMENDERAS
Kemisk tvätt och färgning emottages
Telefon 126.

LJUSDAL

A.-B. C. E. NORDKVIST
Möbelfabrik & affär
För all möblering — Platsens största sortering
Tel. 1223 Ljusdal Tel. 1673

Johansson & C:o Mek. Verkstad
Ljusdal. Rikst. 1237.
Utför reparationer å Automobiles, Motorcyklar och Velocipeder
Mekaniska arbeten
Lager av Bensin, Oljor, Automobilringar och tillbehör

Doktorn: — Ni kunde väl åtminstone ha tvättat er, innan ni gick hit.

Patienten: — Ursäkta, jag trodde det var en inre åkomma.

LULEÅ

**BYGGNADSBOLAGET
BRÖD. HEDSTRÖM & C:o**
Tel. 28 19, SVARTÖSTADEN, LULEÅ
Utför: Byggnadsentreprenader av alla slag
Uppsätter villor i funkis- och annan stil efter egna ritningar. — Infordra offert.

ELEKTRA ■ G. Lindström
Hermelinsgatan 15 - LULEÅ - Tel. 22 14
Alla slags elektriska installationer och reparationer.
Elektrisk materiel, strykjärn, glödlampor, spisar, kylskåp m. m.

BRUNNSBORRNINGAR
utföres av
BORRFÖRMAN H. BJURSTEN
Box 524 - L u l e å - Tel. 31 91

Luleå Fiskförsäljningsförening
u. p. a.
Tel. 26 49 LULEÅ Tel. 26 26
Dagligen färsk fisk, färska renstekar och fågel under säsongen

LULEÅ KEMISKA TVÄTT
Smedjegatan 24 Telefon 1466
LULEÅ
Kemisk tvätt — Ångpressning
Ring Ni, så hämta vi!

MALMÖ

**MARMOR, KALKSTEN
och GRANIT**
INGENJÖRSFIRMAN H. SVENSSON
— Villa Daisy, Mariedalsvägen —
M A L M Ö Telefon 153 80

**TEATERKAFÉÉT
PILDAMMARNA**
REKOMMENDERAS
OLGA HELLQVIST

MJÖLBY**WESTERGRENS KONDITORI**

Telefon 585

REKOMMENDERAS
— Fullständig Konditorirörelse —

NORRKÖPING**10,411 hushåll**

samarbetade under 1941 i Konsum för att hålla hushållskostnaderna nere.

Automobilfirma KNUT BJUR

Norra Strömgat. 19 - Tel. 270 50, 276 67
Ensambförsäljare för
Plymouth — De Soto — Fargo — Fiat

**KNUT HAGBERG
Fabriksaktiebolag**

Norrköping
TILLVERKAR FINARE KVALITÉER AV HERRTYGER

**Grubbens
Pappersvaror****BETALD ANNONSPLATS**

Trävaru A.-B. Bröd. Svensson
Östra Järnvägsstationen.
Tel. 202 82 och 205 04. NORRKÖPING
Hyvlade och ohyvlade trävaror samt alla slags list, wallboard, plywood & ved

**DANSKA
WIENERKONDIORIET**
N. Kungsgatan 29 — Tel. 267 13
NORRKÖPING
REKOMMENDERAS

NYBRO

**NYBRO KOSTYMPRESS &
KEMISKA TVÄTTANSTALT**
Telefon 439
REKOMMENDERAS

NYKÖPING

**Sörmländska
Lantmännens Centralförening**
Huvudkontor: NYKÖPING
Avdelningskontor i Eskilstuna, Flen, Gnesta, Katrineholm, Strängnäs
Södertälje
Mjöl, Spannmål, Torvströ, Fodermedel,
Kalk m. m.

NÄSSJÖ

RÖRLEDNINGSF:AN SIMON LIV

Telefon 895. NÄSSJÖ Kvickfotsгат. 28
Utför under garanti: Värmeledningar,
W. C.-anläggningar, Badrumsinstalla-
tioner, Vatten- och Avloppsledningar.
Automatiska hydroforanläggningar.

ORSA

BRANDTS Vilohem & Pensionat ORSA

Tel. 173
Öppet året om. Ljusa, trevliga gästrum
med utsikt över Orsasjön. Central-
värme, w. c. Moderata pensionspriser.
Utmärkta promenadvägar. Medicinska
bad, alla former, enl. Skodsborgsmetod.
F.vartslampa. Examinerad sjukgymnast.

Innehavare:

Fru SIGNE BRANDT-PETTERSSON
— Örättigheter —

OSKARSHAMN

ALMQVISTS EFTR.

Järn-, Sport- & Bosättningsaffär
— OSKARSHAMN —
REKOMMENDERAS
Tel. 229 - 257

A.-B. SKANDINAVISKA KORSETTFABRIKEN OSKARSHAMN

Tel. 645

Tillverkar och försäljer korsetter alla
slag

SKELLEFTEA

FIRMA

W. SANDSTRÖM A. B.
Stationsгат. 22 - Tel. 101 01, 105 19
— FRUKTIMPORT —

BIL-RESERVDELAR samt allt för BILEN i BIRGER JOHANSSONS

Reservdelsaffär — Skellefteå
Tel.: 105 16 o. 110 16, bost. 110 16

Se till att Ni får skor från
ERNST WAHLBERGS
SKOAFFÄR

Strandгат. 18 Telefon 100 87

A. B. KEMISK TVÄTTINDUSTRI
Stationsгат. 14 Telefon 105 52

Vid allslags tvättning

— Det här kaféet har faktiskt det bästa
surret i hela sta'n.

— Ja, men så har det också den läng-
sta erfarenheten.

SOLLEFTEA

191 är telefonnumret

till
LILLA CAFÉET
(mitt emot Stadshotellet)

MODEAFFÄREN CHRISTINE Mode- & Tapiseriaffär

Tel. 337.

REKOMMENDERAS

SUNDSVALL

ORIENT Konditori

Storgatan 5 — SUNDSVALL

Stadens förnämsta!

Beställningar mottagas

Järnkonstruktioner och smiden

för hus och fabriksbyggnader

Andersson & Nilssons Smidesverkstad
Telefoner 47 57, 47 67 — SUNDSVALL

NORRLANDS TRAVSÄLLSKAP

avhåller å Bergsakers Travbana, Sunds-
vall, travtävlingar c:a 30 söndagar un-
der Mars-Oktober 1944. Totalisator,
Restauranter, Högtalarmusik, Telefoner
Kontoret 42 70 — Banmästaren 53 30.

TRANAS

S. M. ANDERSSONS MEK. VERKSTAD

Säbyvägen 2. — Tel. 24 01
Utför mek. arbeten och reparationer.
Rep. av tramp- och motorcyklar. Väl-
sorterat lager av cyklar och delar stän-
digt i lager.

TRANAS

Bästa hjälpen vid dödsfall
och till lägsta priser lämnas av
Boqvists Begravningsbyrå
Storg. 63. Tel. 20 50
TRANAS

UMEÅ med OMNEJD

BÄCKMANS DAMFRISERING

Inneh.: GRETA LINDHOLM
— REKOMMENDERAS —
Allt inom branschen utföres
förstklassigt och billigt
Ersmarksgat. 9, Haga. Tel. 25 17

LAPPGUBBENS LINIMENT

En god hjälp mot värk. Lagligen
skyddat. 2.75 per flaska, 2 flaskor
portofritt.
TEKNISKA FABRIKEN J A H O
UMEÅ Tel. 23 54

UPSALA

Prenumerera på och annonsera i

Upsala Nya Tidning

Totalupplaga över 33,000 ex.

NILS LARMS SPECERIAFFÄR VALSÄTRA UPSALA

Telefon 42 48.

REKOMMENDERAS

Efterfråga och köp

SVEABAGERIETS

förstklassiga Brödtillverkningar

Telefon 352 22 Upsala

BYGGNADSFIRMA

Albin Ruhngård

Klostergatan 1 Upsala

EDER UNIFORM

KOSTYM eller KAPPA

blir som ny om den kemiskt
tvättas hos

AROS Färgeri & Kem. Tvätt.
St. Persgat. 9. — Tel. 39 22

SVEA LINDSTRÖMS

HEMBAGERI

JÄRNBROGATAN 36

Telefon 38 58

REKOMMENDERAS

Köp
SONJA-choklad!

BETALD ANNONSPÅS

UPPSALA		
VICTORIABAGERIET Timmermansgat. 15 Tel. 340 89 Rekommenderar sina goda brödtill- verkningar. Efterfråga "Victoriaskor- por" som finnes hos ett flertal av sta- dens mjölk- och Brödbutiker och äro fräsiga och delikata.		
~~~~~		
<b>VÄXJÖ</b>	<b>ÖRNSKÖLDSVIK</b>	<b>ÖSTERSUND</b>
<b>Hjalmar Petri</b> VÄXJÖ GARN, VÄVNADER och LINNEVAROR	<b>J. OLSSONS SKOFABRIK</b> JÄRVED      Tel. 400 22 Försäljer i parti: Skodon, Handskar och Socker av egna tillverkningar.	En ljusning blir det i Eder affär om Ni anlitar <b>ELEKTRISKA INSTALLATIONS</b> <b>A.-B. — Östersund</b> Vidare upplysningar tel. 23 00
<b>FOLKETS HUS</b> <b>BAGERIETS</b> tillverkningar äro de bästa Tel. 1455. Bäckgatan 13. Växjö.	<b>Ring 20 54</b> vid behov av transporter <b>SVEN NILSSONS AKERI</b> Nygatan 9. Alla transporter ut- förs snabbt och säkert.	Byggmästare <b>JOHAN ERIKSSON</b> ÖSTERSUND Bergsgatan 45      Telefon: 25 63 Utför nybyggnader och reparationer <b>INFORDRA OFFERT</b>
~~~~~		
ÖREBRO	Ring Så avhämta vi lump, 1096 skrot, stickylle, metal- ler, tomglas m. m. JOHANSSONS SKROTAFFÄR Bostad anknöyt. Vid Träslipenet	
Örebro Lump- & Skrotaffär Magasin och Kontor, Triangeln, Örebro Tel. 130 43 Köper och säljer i parti och minut: Järn- och Metallskröt samt Lump av alla slag.	GYNNA ANNONSÖRERNA GUSTAF III:S CAFÉ Kyrkogatan 66 ÖSTERSUND Gott kaffe - Te - Choklad - Gott bröd Läskedrycker - Smörgåsar - Mjolk m. m. Kaffe m. m. utbäres. — Beställningar kan göras per tel. 853 —	

Finns det

något ombud för "STATUS" på Eder ort?

Om inte — insänd omedelbart nedanstående kupong och begär kommissionärsvillkor. Vår adress är:

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Kocksgatan 15 Stockholm Tel. 41 39 99

Undertecknad anmäler sig som kommissionär och be-
går kommissionärsvillkor.

Namn:

Adress:

Postanstalt:

(Obs! Endast ordentliga och vederhäftiga försäljare göra sig besvär).

GREISZ FERRO

Kromstål Gengasmunstycken

äro gjutna i en speciell munstycks-
legering, vilken smältes i elektriska
ugnar och tack vare sin höga kromhalt
ger munstyckena den största livs-
_____ längden. _____

NORRTÄLJE GJUTERI

Greisz & Söner

Tel. 29, 729.

NORRTÄLJE